

แบบเรียนภูมิศาสตร์ เบื้องต้น เล่ม ๒

ว่าด้วยประเทศในทวีปเอเชียโดยย่อ

(สำหรับเรียนความรู้เรื่องเมืองไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ใหม่)

รองอำมาตย์ตรี กำนัน สภานนท์ ป.ม.

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สอง ๒๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๓๖

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ท่านทั้งหลายโปรดระลึกไว้เสมอว่า

ฉัตรนิเทศ

ณ ฉัตรเพชร, พระนคร.

หน้าสวนกุหลาบวิทยาลัย
เชิงสะพานพระพุทธรูป
สาขาของ

โรงพิมพ์ฉัตรนิเทศ

บางขุนพรหม, พระนคร.

คลังแห่งสรรพหนังสือ ตำรา แบบเรียน วิชาอาชีพ
หนังสือเรขมย ภาษาไทยและต่างประเทศ เครื่องเขียน
เครื่องใช้ แบบพิมพ์ต่าง ๆ สำหรับใช้ฉะที่ทำการและ
โรงเรียน รับสั่งหนังสือแพทย์, กฎหมาย ฯลฯ จากต่าง
ประเทศ คิตราค่าถูกกว่าที่อื่น มีเครื่องสำอาง เครื่องสำอาง

สินค้าเบ็ดเตล็ดมีให้ท่านเลือกมากมาย

เครื่องแต่งตัวนักเรียนและลูกเสือ

ท่านนี้จะซื้ออะไรโปรดตรงไปที่

ฉัตรนิเทศ

ณ ฉัตรเพชร, พระนคร.

ก่อนอื่น

แบบเรียนภูมิศาสตร์ เบื้องต้น เล่ม ๒

ว่าด้วยประเทศในทวีปเอเชียโดยย่อ

(สำหรับเรียนความรู้เรื่องเมืองไทย ชั้นประถมปีที่ ๔ ใหม่)

รองอำมาตย์ตรี กำนัน ญาณนธ์ ป.ม.

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สอง ๒๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๓๖

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำคราวพิมพ์ครั้งแรก

แบบเรียนภูมิศาสตร์เบื้องต้นเล่มนี้ ข้าพเจ้ารวบรวมและเรียบเรียงขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนมีหนังสืออ่าน เพื่อสอบสวนและเพิ่มเติมหัวข้อที่ครูได้สอนมาแล้วในเรื่องเหล่านี้ กับทั้งเพื่อให้เป็นหนังสือสำหรับเพื่อนครูด้วยกันที่ต้องสั่งสอนแก่นักเรียน เพื่อให้ตรงตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ในประมวลการศึกษาของกระทรวงธรรมการ

ในหนังสือเล่มนี้ โดยมากไม่ใคร่มีรูปภาพอันใดมาแสดงนัก เพราะฉะนั้นครูที่จะสอนวิชานี้ จำต้องนำตัวอย่างภาพและรูปของจริงมาแสดงแก่นักเรียน ขอน้อมขอต้องคำเนินตามหลักแห่งการสอน ซึ่งครูทุกคนมีหน้าที่จะต้องทำเช่นนั้นเสมอ

อนึ่งแบบเรียนเล่มนี้ ถ้าผู้พบปะข้อขาดตกบกพร่องที่ตรงไหนหรือเห็นว่าควรแก้ไขเป็นอย่างไร ขอได้โปรดกรุณาแนะนำไปยังข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะขอบพระคุณท่านเป็นอันมาก เมื่อถึงคราวพิมพ์ครั้งต่อไปจะได้แก้ไขให้เรียบร้อยยิ่งขึ้น

ร.อ.ค. ก้าน สภานนท์
นครนายก

คำนำครั้งที่ ๒

ในการพิมพ์หนังสือแบบเรียนภูมิศาสตร์เบื้องต้น (ว่าด้วยทวีปเอเชียโดยย่อ) ครั้งที่สองนี้ ข้าพเจ้าได้ตัดทอน แก้ไข และเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่อง และเรียบเรียงข้อความที่เปลี่ยนแปลงใหม่ให้ถูกต้อง สอดภาพแผนที่ประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียประกอบหลายแผ่น และมีคำถามสอบข้อเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังที่ผู้อ่านจะได้ทราบจากข้อความในหนังสือเล่มนี้แล้ว

ผู้เรียบเรียงต้องขอกล่าวไว้ว่า จะยังรับรองไม่ได้ว่า หนังสือแบบเรียนภูมิศาสตร์เบื้องต้น ที่ได้พิมพ์คราวนี้อีก จะเป็นฉบับอันเรียบร้อยมิได้คลาดเคลื่อน และจะยังยืนยันไม่ต้องแก้ไขอีกนั้นเป็นไปไม่ได้ ด้วยธรรมดาเหตุการณ์ย่อมมีเปลี่ยนแปลงแก้ไขในเวลาภายหลัง ขอกำหนดทั้งที่ได้พิจารณาและแก้ไขในเหตุการณ์นั้นๆ ด้วยเถิด จะเป็นพระคุณแก่ข้าพเจ้าเป็นอันมาก

รองอำมาตย์ตรี ก้าน สภานนท์ ป.ม.

นครนายก

บัญชีเรื่อง

หน้า

๑. แผนที่ มาตรฐานสำหรับแผนที่ และเครื่องหมายของแผนที่	๑
๒. ประกาศ	๓
๓. วิธีดูและเรียกเวลานาฬิกา	๔
๔. ประวัติการของโลก และภายในโลก	๖
๕. ประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย	๑๑
๖. การแบ่งการปกครองของประเทศสยาม	๓๓
๗. รัฐบาลสยาม	๓๕
๘. เจ้าหน้าที่กระทรวงที่ส่งประจำมณฑล จังหวัดและอำเภอต่างๆ	๓๗
๙. โบราณสถานและวัตถุที่สำคัญในมณฑลต่างๆ	๔๓
๑๐. เงินตราและธนบัตรของรัฐบาลสยาม	๕๒
๑๑. ธนาคาร	๕๓
๑๒. คำถามสอบข้อ	๕๔

แผนที่

แผนที่คือแปลนหรือแบบชนิดหนึ่ง ที่เขียนย่อจากพื้นดินบอกแม่น้ำฝั่งทะเล และส่วนอื่นๆ ของโลก เพื่อบอกระยะทางใกล้ไกล และบอกขนาดกว้างยาวของที่ต่างๆ ตกลงแปลนที่นักเขียนได้เขียนมาแล้วแต่ชั้นประถมปีที่ ๒ เหมือนกัน แผนที่ทุกฉบับใช้ข้างบนเป็นทิศเหนือ และถือกันเช่นนั้นเป็นเกณฑ์เสมอไป

มาตราส่วนสำหรับแผนที่

ถ้าเราพิจารณาแผนที่ซึ่งเขาวาดเขียนไว้ จะเห็นได้ว่ามีขนาดกว้างยาวไม่เท่ากับภูมิประเทศของพื้นที่นั้นจริงๆ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะประเทศบ้านเมืองกว้างยาวมาก จึงเป็นการเหลือวิสัยที่จะเขียนขนาดอันแท้จริงลงในแผ่นกระดาษหรืออะไรก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงจำเป็นต้องย่อระยะทางทั้งปวงให้สั้นเข้าตามมาตราส่วนที่จะกำหนดไว้นั้น อนึ่งแผนที่หรือแปลนอันเดียวกันต้องใช้มาตราส่วนอย่างเดียวกันทั้งหมด

มาตราส่วนสำหรับแผนที่ คือ การเทียบส่วนระหว่างแผนที่กับเนื้อที่ซึ่งกำหนดให้ เช่นตัวอย่าง มาตราส่วน ๑ นิ้วต่อ ๑ ไมล์ (๑ ไมล์ = ๖๓๓๖๐ นิ้ว) เช่นนี้ก็หมายความว่า ส่วนกว้างยาวในแผนที่วัดได้ ๑ นิ้วก็ให้พึงเข้าใจว่า เป็นความกว้างยาวของพื้นที่อันแท้จริง ๑ ไมล์

มาตราส่วนนั้นจะเทียบส่วนอย่างใดก็ได้ เช่น

๑ เซนติเมตร	ต่อ ๑๐๐๐ เซนติเมตร
๑ นิ้ว	ต่อ ๓๐๐๐๐๐ นิ้ว
๑ นิ้ว	ต่อ ๕๐ กิโลเมตร

มาตราส่วนต่างกันตามขนาดของส่วนที่กำหนดให้ดังนี้ ฉะนั้นเมื่อก่อนอ่านแผนที่ใดๆ จะต้องดูมาตราส่วนเส้นบรรทัดหรือเครื่องวัดเส้นบรรทัด ที่เขาเขียนไว้ตามแผนที่ก่อนทุกครั้งว่าแผนที่ใดใช้มาตราระยะชนิดใด และถ้าเราต้องการทราบความกว้างยาวของพื้นที่นั้น ก็ต้องใช้มาตราที่เขากำหนดไว้นั้น จึงดูมาตราส่วนเส้นบรรทัดซึ่งเขาเขียนไว้ในแผนที่ ดังนี้

มาตราส่วน ๑ : ๒,๐๐๐,๐๐๐

กิโลเมตร ๕๐ ๕๐ ๑๐๐ กิโลเมตร

(๕๐ กิโลเมตร ยาวเท่ากับ ๑,๐๐๐,๐๐๐ นิ้ว)

การทำแผนที่โดยมาก เขาใช้มาตราส่วนที่เป็นไมล์หรือกิโลเมตร และวิธีหา ระยะทางจริงในแผนที่ เราอาจจะวัดส่วนกว้างหรือส่วนยาวได้ด้วยวงเวียน เช่นเมื่อ ต้องการวัดระยะทางยาวจากตำบลหนึ่งถึงตำบลหนึ่ง เราก็จับวงเวียนระยะนั้น ๆ ใน แผนที่แล้วก็จัดวงเวียนทางจับระยะให้เท่ากับความยาว ที่ทางระยะจากแผนที่บนมาตรา ส่วนเส้นบรรทัดที่กำหนดไว้แล้ว เราก็อาจทราบระยะความยาวของที่ ๒ แห่งนั้นได้

เครื่องหมายแผนที่

การอ่านแผนที่ ถ้าไม่เข้าใจเครื่องหมายที่ผู้ทำแผนที่กำหนดให้ไว้แล้ว กาวที่ จะอ่านให้เข้าใจว่า ส่วนไหนเป็นแม่น้ำลำคลอง ทางรถไฟ เกาะ และภูเขา ฯลฯ ก็เป็นการยากมาก

ฉะนั้นก่อนที่อ่านแผนที่ ควรจะต้องรู้จักเครื่องหมายที่สำคัญไว้บ้าง ดังต่อไปนี้ (ตอนจากเครื่องหมายในแผนที่สยามของกรมแผนที่ทหารบก)

๑ เขตประเทศ	+--+--+--+--
๒ เขตคุ้มครอง	---+---
๓ ทางรถไฟที่สร้างแล้ว	=====
๔ ทางรถไฟที่กำลังทำ	==+==+==+==
๕ ทางรถไฟที่กำลังสร้าง	==+==+==+==
๖ เสาโทรเลขที่มีสาย	~*~*~*~*~*~*~*
๗ กระโถนไฟ	☀
๘ ที่ทำการไปรษณีย์	⊕
๙ ที่ทำการโทรเลข	⊗
๑๐ ศาลารัฐบาล	◎ (คร.) หรือ ⑦
๑๑ ศาลากลาง	◎ ม. " ④
๑๒ ที่ว่าการอำเภอ	◎ อ. " ③
๑๓ หมู่บ้านต่างๆ	○ บ.
๑๔ ทางเดินเรือ	-----
๑๕ ทางคนเดิน	-----
๑๖ ลำน้ำ	~~~~~
๑๗ ภูเขา	~~~~~ ~~~~~

ประกาศ

ประกาศ คือ กะโຈມไฟ เขามักสร้างไว้ตามปากอ่าวที่มีสันดอน ตามฝั่งทะเล
กลางทะเลตื้นๆ หรือบนหินโสโครก ซึ่งเรือแล่นผ่านไปมาเสมอ

กะโຈມไฟ (รูปภาพ) นั้นเขาทำคล้ายกับเรือนกะจก
ตั้งอยู่บนยอดหอคอย และประกอบไปด้วยบานกะจกสี
ต่างๆ มีสีเขียบบ้าง สีขาวบ้าง สีแดงบ้าง เพื่อเป็นเครื่อง
หมายให้ผู้นำเรือรู้ว่าสีไหน จะต้องนำเรือหลักให้ไกล
เท่าใด เรือจึงจะไม่โดนหินโสโครกหรือติดสันดอน ผู้ที่
เป็นนายเรือเขาจะต้องรู้เครื่องหมายสีของกะจกทุกคน เขา
จึงหลักเรือตามระยะนั้นๆ ได้

ภายในเรือนกะจกนั้น มีตะเกียงซึ่งส่องแสงสว่างที่สุด
ในเวลากลางคืน ดังนั้นนายเรืออาจจะแลเห็นกะโຈມไฟได้
ในระยะทางไกลๆ

ถ้าไม่มีกะโຈມไฟ นายเรือก็จะไม่ทราบว่า ตรงไหนมีสันดอนหรือหินโสโครก
เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว เรือสินค้าหรือเรือกลไฟที่แล่นไปมา ก็จะโดนหินโสโครกแตก
หรือเป็นอันตรายในทะเลและมหาสมุทร

ฉะนั้นกะโຈມไฟ จึงมีประโยชน์สำหรับผู้นำเรือแล่นไปมากกลางทะเลและมหาสมุทร
ให้พ้นจากอันตรายในเวลากลางคืนมาก

ในประเทศไทยก็มีกะโຈມไฟตามปากอ่าวสยามมากเหมือนกัน และกะโຈມไฟ
เหล่านี้ อยู่ในความคุ้มครองรักษาของทหารเรือ

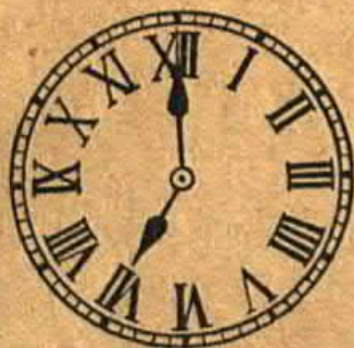
วิธีดูและเรียกเวลานาฬิกา

นาฬิกาเป็นชื่อของเครื่องนับเวลาอย่างหนึ่ง การให้ชื่อนานาฬิกานั้น ก็เพราะที่แรกเขาเอากะลามะพร้าวมาตีเกราะมาตัดทำให้คล้ายจอกดก้นน้ำ แล้วเจาะรูเล็กๆ วางลงในน้ำ น้ำก็ไหลเข้าทางรูทีละน้อยๆ พอเต็มกะลา ก็จมลงคราวหนึ่ง นับเป็นชั่วนาฬิกาหนึ่งๆ การรู้เวลาได้ด้วยวิธีนี้จึงให้ชื่อนานาฬิกาน้ำ เพราะต้องอาศัยน้ำ และอีกอย่างหนึ่งเรียกว่านาฬิกาแดด เพราะต้องอาศัยแสงพระอาทิตย์ ชื่อนาฬิกาจึงติดมาทุกวันนี้

แต่ในสมัยนี้ นาฬิกาเขาทำด้วย เหล็ก ทองเหลืองเป็นเครื่องจักร หมุนได้ด้วยลานข้าง ต้มถ่วงข้างและมีกระดามแข็งหรือสังกะสีเป็นรูปวงกลมแบ่งขีดเป็นช่องๆ มีตัวเลขกำกับด้วย เพื่อบอกเวลาให้รู้ว่าจะโมง นาที และวินาที กระดามแข็งชนิดนี้เรียกว่าหน้าปัทมนานาฬิกา และหน้าปัทมนั้นมี ๒ อัน เข็มสั้นอันหนึ่ง เข็มยาวอันหนึ่ง เข็มสั้นสำหรับชี้ชั่วโมง เข็มยาวสำหรับชี้นาที

ชนิดที่แบ่งไว้บนหน้าปัทมนานาฬิกา

หน้าปัทมนานาฬิกา (ดูภาพ) แบ่งเป็นช่องใหญ่ๆ ๑๒ ช่องมีตัวเลข ๑ ถึงเลข ๑๒

กำกับขีดนั้นๆ เพื่อแสดงชั่วนาฬิกา (พึงสังเกตไว้ว่าหน้าปัทมนานาฬิกาบางเรือนที่ใช้เลขไทย บางเรือนใช้เลขโรมัน)

ในระหว่างช่องใหญ่ช่องหนึ่งๆ แบ่งเป็นช่องเล็ก ๕ ช่อง เพื่อแสดงชั่วนาที เพราะฉะนั้นหน้าปัทมนานาฬิกาจึงแบ่งช่องเล็กๆ ออกเป็น ๖๐ ช่องนาที

วิธีดูนาฬิกา ของสังเกตดูที่หน้าปัทมนานาฬิกา ถ้า

เข็มยาวหมุนผ่านช่องเล็ก ๑ ช่อง ก็รู้ว่าเป็นเวลานาน ๑ นาที และถ้าหมุนไปได้รอบหนึ่ง ก็รู้ว่าเป็นเวลานาน ๖๐ นาทีหรือหนึ่งชั่วโมง และการที่เราทราบว่าเป็นเวลานาน ๑ ชั่วโมงก็เพราะเข็มสั้นจะหมุนผ่านช่องใหญ่จากขีดหนึ่งไปยังอีกขีดหนึ่งเพียง ๑ ช่องหรือผ่านช่องเล็กไป ๕ ช่องนาที และเข็มยาวจะหมุนไปรอบหนึ่งก็ตั้งแต่เลข ๑๒ ไปจนถึงเลข ๑๒ เข็มอีกครั้งหนึ่งดังนี้

การเรียกเวลา เราสังเกตดูเข็มนาฬิกา ถ้าเข็มนั้นชี้ตัวเลข ๑ ก็เป็น ๑ นาฬิกา
 ๕๔ ชั่วโมง ถ้าเป็น ๒ นาฬิกาและเข็มนั้นจะหมุนต่อไปจนถึงเลข ๑๒ ก็เป็น ๑๒ นาฬิกา
 ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าเวลาเที่ยงวัน แล้วเข็มนั้นจะหมุนไปหาเลข ๑ ขึ้นรอบใหม่อีก เรียก
 ว่าเวลา ๑๓ นาฬิกา (คือเอา ๑๒ มาบวกเข้ากับเลขที่เข็มนั้นชี้) ถ้าชี้เลข ๒ ก็
 เป็น ๑๔ นาฬิกาตลอดไปจนถึงเลข ๑๒ ก็เป็น ๒๔ นาฬิกา ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า
 เที่ยงคืนหรือ ๒ ยามนั้น เป็นครบวันหนึ่ง และขึ้นวันใหม่อีกนับ ๑ นาฬิกา ๒ นาฬิกา
 ไปจนครบ ๒๔ นาฬิกาเช่นเดียวกัน

การนับเวลานาฬิกาในสมัยรัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๓ ต่างกัน

วิธีนับเวลาในราชการอันได้ประกาศไว้ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑
 ในรัชกาลปัจจุบันนี้ มีระเบียบนับเวลาเป็นรอบ ๒๔ นาฬิกา ตั้งแต่เที่ยงคืนล่วงแล้วไป
 บรรจบเที่ยงคืนเป็นวันหนึ่งคือตั้งแต่เวลาเที่ยงคืนล่วงไปเรียกว่า ๐ นาฬิกาถึงเศษนาทิจน
 ถึง ๖๐ นาที เรียกว่า ๑ นาฬิกา และนับดังนี้ต่อไปตามลำดับจนบรรจบถึงเที่ยงคืน
 อีกครั้งหนึ่ง

แต่การนับเวลาในราชการสมัยรัชกาลที่ ๒ ซึ่งประกาศไว้ลงวันที่ ๑๐ กันยายน
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ นั้น มีระเบียบนับเวลาเป็นรอบ ๑๒ นาฬิกา ตั้งแต่เที่ยงคืน
 ล่วงแล้วถึงเที่ยงวันรอบหนึ่ง ตั้งแต่เที่ยงวันล่วงแล้วไปบรรจบเที่ยงคืนอีกรอบหนึ่ง เรียก
 ว่าก่อนเที่ยงและหลังเที่ยง

ส่วนการนับเวลาในกิจการของประชาชนนั้น จะเลือกใช้วิธีนับอย่างใดก็ได้ แต่
 เราควรเลือกใช้วิธีนับเวลาในราชการ ที่ได้ประกาศให้ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้จะเหมาะสมและ
 สะดวกดี

หนึ่งพึงจำไว้ว่า ถ้าบอกกำหนดเวลาชื่อว่า “นาฬิกา” เช่น ๑ นาฬิกา ๒
 นาฬิกา และถ้าบอกรวมระยะเวลา ใ้ชื่อว่า “ชั่วโมง” ไม่ใช่ ชั่วโมง ตัวอย่าง
 เช่น ตั้งแต่เวลา ๖ นาฬิกาไปจนถึง ๑๐ นาฬิกา นับเป็นระยะเวลา ๔ ชั่วโมง

ประวัติการของโลก

นักปราชญ์ท่านได้สังเกตความเห็นพร้อมกันว่า โลกเรานี้เป็นสะเก็ด หรือส่วนหนึ่งของดวงอาทิตย์ และได้แยกออกจากดวงอาทิตย์ ไม่ทราบว่ามันเท่าใด และมีอากาศหุ้มห่ออยู่รอบๆ ควันต่อมาโลกก็เป็นลงทุกที จนเปลือกนอกของโลกเป็นหมด จึงมีดินไม้งอกขึ้น และสัตว์ มนุษย์ เกิดอาศัยอยู่ได้

รูปร่างของโลก

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เดิมเข้าใจกันว่า เป็นพื้นแบนราบแต่ต่อมาผู้คิดค้นคว้าหาเหตุผล ลงความเห็นว่าไม่แบน คงเป็นก้อนกลมลอยหมุนอยู่ในที่ว่าง และในเหตุผลเหล่านี้ได้มาจากข้ออ้างต่างๆ จะกล่าวไว้บางข้อต่อไปนี้ (ให้ดูรายละเอียดในภูมิศาสตร์สากลอย่างย่อเล่ม ๑)

ข้ออ้างให้เห็นว่า โลกกลม

๑. เมื่อเราอยู่ชายทะเล ดูเรือที่แล่นเข้าฝั่ง เราจะเห็นเสากะโถงก่อน แล้วจึงเห็นปล่องและตัวเรือ ที่เป็นเช่นนั้นคล้ายกับเมื่อแลเห็นคนข้ามสะพานโค้งมาหาเราที่แรกเห็นหมวกก่อน แล้วจึงเห็นหน้าและตัว ด้วยเหตุว่าส่วนโค้งของพื้นสะพานบังตัวผู้นั้นเสีย เพราะฉะนั้นในพื้นทะเลพญาน้ำ คงเป็นส่วนโค้งบังเช่นเดียวกัน โดยเหตุนี้จึงลงความเห็นว่าพื้นโลกของเราคงมีส่วนโค้งและไปบรรจบกันเป็นรูปกลม

๒. ตามที่ทราบมาแล้วว่า พระอาทิตย์ขึ้นในเวลาเช้า ที่ต่างๆ บนพื้นโลกได้รับแสงสว่างและเวลาไม่เท่ากัน ถ้าหากว่าพื้นโลกแบนราบแล้ว เมื่อพระอาทิตย์ขึ้นเวลาเช้า ก็คงเห็นพระอาทิตย์ในเวลาพร้อมกันทั่วโลก แต่หาเห็นทั่วกันไม่ คงเป็นเพราะส่วนโค้งของโลกบังเสีย ฉะนั้นจึงเชื่อกันว่าโลกเราอยู่นี้เป็นรูปกลม

๓. อีกประการหนึ่ง ดวงดาวดวงอาทิตย์ที่ลอยอยู่ในที่ว่างล้วนปรากฏเป็นของกลมทั้งสิ้น โลกก็เหมือนดาวดวงหนึ่ง เพราะฉะนั้นก็เชื่อแน่ว่า โลกคงจะกลมเหมือนดวงดาวทั้งหลาย

พนโลก

ตอนต้นได้กล่าวมาแล้วว่า โลกเป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกจากดวงอาทิตย์ เมื่อ
 กะเด็นมาใหม่ๆ ก็เป็นรูปกลมเกลี้ยงดี ต่อมาพ่นหรือเปลือกนอกของโลกค่อยเป็น
 กีบและหดตัว ส่วนไหนแข็งก็กลายเป็นดินเป็นหิน ส่วนไหนเหลวก็กลายเป็นน้ำ
 ฉะนั้นพนโลกที่เราอาศัยอยู่ จึงประกอบไปด้วยน้ำและดินทั้งสิ้น กับทั้งสูง ๆ ต่ำ ๆ
 ไม่เสมอกันด้วย บางแห่งแผ่นดินสูงขึ้นไปและแตกแยกออกบางที่ต่ำก็เรียบเสมอดี
 พนโลกแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน เป็นพ่นน้ำ ๓ ส่วนยังอีกส่วนหนึ่งคือแผ่นดินที่มนุษย์ และ
 สัตว์ ได้อาศัยอยู่นี้

พ่นบก

พ่นบกมีลักษณะต่างกัน คือ

ก. <u>ฝั่งทะเล</u>	คือแผ่นดินที่ตั้งเป็นขอบเขตต์บนทะเล
ข. <u>แหลม</u>	คือแผ่นดินที่ยื่นออกไปจดทะเล เช่นแหลมมะลายู เป็นต้น
ค. <u>เกาะ</u>	คือแผ่นดินที่น้ำล้อมรอบ เช่นเกาะสีชัง เกาะภูเก็ต เป็นต้น
ฅ. <u>ภูเขา</u>	คือแผ่นดินที่สูงกว่าระดับพ่นดินอย่างน้อย ๒ เส้น เช่นภูเขาเตนลาว
ภูเขาถนนธงชัย
ง. <u>ที่ราบต่ำ</u>	คือแผ่นดินที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเล็กน้อย
จ. <u>ที่ราบสูง</u>	คือแผ่นดินที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลอย่างน้อย ๑ เส้น
ฉ. <u>ทะเลทราย</u>	คือพ่นที่มทรายมากและว่างเปล่า ไม่มีต้นไม้ต้นไม้

พ่นน้ำ

พ่นน้ำมีลักษณะต่างกัน คือ

ก. <u>มหาสมุทร</u>	คือพ่นน้ำอันกว้างใหญ่ และลึกที่สุดซึ่งตั้งอยู่ในระหว่างทวีป เช่น
มหาสมุทรแปซิฟิก เป็นต้น
ข. <u>ทะเล</u>	คือพ่นน้ำส่วนหนึ่งของมหาสมุทร เช่นทะเลจีน ทะเลญี่ปุ่น เป็นต้น
ค. <u>อ่าว</u>	คือแอ่งใหญ่ที่น้ำถ้ำเข้ามาในแผ่นดิน เช่นอ่าวไทย อ่าวสยาม เป็นต้น
ฅ. <u>ทะเลสาบ</u>	คือแอ่งหรือห้วงน้ำใหญ่ๆ บนพ่นดิน เช่นทะเลสาบจังหวัดสงขลา
เป็นต้น
ง. <u>ช่อง</u>	เป็นช่องน้ำอยู่ในระหว่างแผ่นดิน ทั้งสองข้างเช่นช่อง ช่องทะเล

จ. แม่น้ำ

ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น
คือทางน้ำไหล เป็นที่รวมสายน้ำ ที่ไหลมาจากห้วยและลำธาร
มารวมกันเป็นสายน้ำใหญ่ เช่นแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำบางปะกง
 เป็นต้น

เหตุที่เกิดภูเขา

เราได้ทราบแล้วว่า เมื่อโลกของเราแยกออกจากดวงอาทิตย์ใหม่ๆ ถูกความ
เย็นของอากาศที่หุ้มห่อเข้าก็ยุบและหดตัว แล้ววัตถุทั้งหลายเหล่านั้นหายุบและเท่า
กันไม่ ฉะนั้นจึงทำให้พื้นที่สูงต่ำและเว้าแหว่งลงไม่เท่ากัน ที่ไหนสูงมากเราจึงเรียก
ว่า ภูเขา

ภูเขาบางแห่งก็มียอดแหลมขรุขระ บางแห่งก็มีรูปนูนคล้ายหลังเต่า จากพื้น
ดินค่อยๆ เล็กลงทุกทีๆ ภูเขาบางลูกติดต่อกันยาวมาก และภูเขาอีกอย่างหนึ่ง
เรียกว่า ภูเขาไฟ มีรูปเหมือนกรวยหรือฝ่ามือ ที่ยอดภูเขานั้นกลวงเป็นปล่องมีไฟ
อยู่เบื้องล่างส่งควันและไฟพุ่งขึ้นมาข้างบนเสมอๆ

ภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศสยามคือ ดอยอินทนน สูงประมาณ ๖๔ เส้น อยู่ทาง
ทิศตะวันตกของจังหวัดลำพูน

เหตุที่เกิดแม่น้ำ

ทางทิศใต้ก็ตาม ถ้ามีภูเขาซึ่งเป็นที่สูงแล้ว เมื่อเวลาฝนตกลงมา น้ำก็ไหล
เทจากภูเขาลงสู่ตามซอกเล็กซอกน้อยซึ่งเรียกว่า ลำธาร ลำธารเหล่านี้ไหลลงไปสู่
พื้นที่ราบต่ำเสมอ จึงเกิดเป็นแควหลายๆ แคว แล้วไหลไปบรรจบกันเข้ามากัน
ทุกที จึงทำให้เกิดเป็นลำแม่น้ำใหญ่ขึ้น และน้ำก็ไหลเซาะดินสาค่อยลงไปสู่ทะเล
ซึ่งเป็นที่ต่ำมาก

ตอนต้นของแม่น้ำ น้ำไหลเชี่ยวเพราะแผ่นดินสูงลาดลงมาจากที่ต่ำ แต่ตอน
ใกล้ปากน้ำๆ ก็ค่อยไหลช้าลงทุกที เพราะแผ่นดินลาดเป็นที่ต่ำใกล้ทะเลออกมาแล้ว

แม่น้ำที่นับว่าเป็นแม่น้ำใหญ่ และสำคัญที่สุดของประเทศสยาม คือ
แม่น้ำเจ้าพระยา ถ้าวัดตั้งแต่ต้นแม่น้ำจากลำธารของแควแม่น้ำปิงจนถึงปากน้ำ
เจ้าพระยา ยาวประมาณ ๒๐๐๐๐ เส้น

ภายในโลก

ธรรมชาติของที่ใหญ่เช่นโลกของเรา เมื่อภายนอกเป็นแล้วส่วนที่อยู่ภายในก็ยัง
ร้อนอยู่ และยิ่งลึกลงไปความร้อนยิ่งมากขึ้นทุกที เราจะทดลองได้ง่ายๆ เช่น เรา
เอาทรายใส่กะทะตั้งไฟให้ร้อนจัดแล้วยกลงสักประเดี๋ยวหนึ่ง เราเอามือหยิบทราย
พินบนจะรู้สึกว่าเป็นล่ง แต่เมื่อหยิบทรายเล็กๆ ลงไปในก้นกะทะ จะรู้สึกว่ายังร้อนจัด
หรือถ่านที่ไฟกำลังคุอยู่ ถ้าเราเอาออกจากเตา จะเห็นว่าถ่านถ่านมีเท่าเกาะอยู่
รอบๆ เพราะอากาศที่หุ้มห่อทำให้เปลือกนออกเป็นล่ง แต่ภายในยังร้อนอยู่ เช่นนี้
จึงเป็นที่เชื่อแน่ว่าภายในของโลกยังคงร้อนอยู่เป็นแน่ ฉะนั้นบรรดาแร่และธาตุทั้งปวง
ภายในโลกที่ละลาย จึงดันออกมาตามรูปช่องที่ร้อนนั้น แล้วก็ไหลท่วมไปบนพื้นโลก
เช่นภูเขาไฟและน้ำพุ เป็นต้น

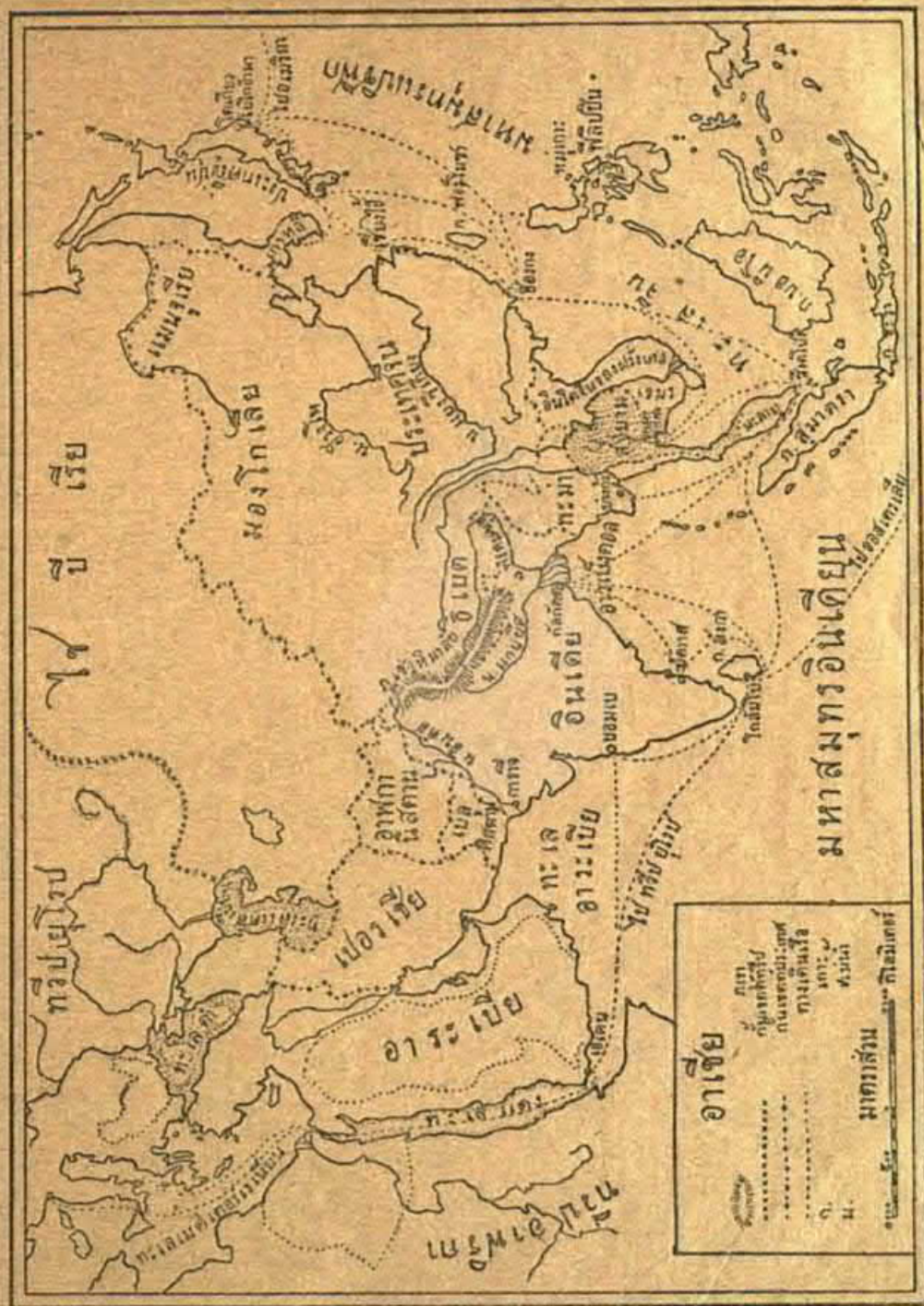

ทวีปเอเชีย

ทวีปเอเชียมีขนาดใหญ่ที่สุดในทวีปทั้งหมด (คือแผ่นดินในโลกที่แบ่งเป็น ๖ ทวีป
นั้น ทวีปเอเชียใหญ่กว่าทวีปอื่นๆ) มีพื้นที่ราบสูงใหญ่หลายแห่ง ในทวีปเอเชีย
แบ่งอาณาเขตต่อกันมากมายหลายประเทศ มีประเทศที่ควรจำไว้บ้างดังต่อไปนี้

๑. ประเทศสยาม ๒. ประเทศจีน ๓. ประเทศญี่ปุ่น ๔. ประเทศอินเดีย
๕. ประเทศพม่า ๖. ประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส มีประเทศญวน เขมร ตั้งเกีย
และลาวเป็นต้น ๗. ประเทศมลายู ๘. ประเทศอาระเบีย ๙. ประเทศไซบีเรีย
๑๐. ประเทศเปอร์เซีย

บรรดาประเทศที่กล่าวนี้ บางประเทศหมดอำนาจต้องตกเป็นประเทศราช
ของประเทศอื่นซึ่งขึ้นเจ้าของอยู่ในทวีปยุโรป ที่ยังปกครองเป็นเอกราชอยู่ได้ไม่เป็น
ประเทศราชของชาติอื่นที่นักเรีบนควรรู้จักคือประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีนและประเทศสยาม
ของเรา และประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสยามซึ่งเดิมเป็นประเทศเอกราช
เช่น ญวน เขมร พม่า นั้น แต่เวลานี้พม่าเป็นประเทศราชของอังกฤษ ญวน
เขมรเป็นประเทศราชของฝรั่งเศส ส่วนประเทศในแหลมมลายูเล่าก็เป็นของอังกฤษ
จะได้กล่าวพอเป็นสังเขปพอให้รู้จักในบทต่อไป

ประเทศสยาม

การปกครอง ประเทศสยามเป็นประเทศเอกราชมีการปกครองอย่างประชาธิปไตย มีพระเจ้าแผ่นดินอยู่ใต้ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน (ดูรายละเอียดในหัวข้อรัฐบาลสยาม)

เมืองหลวง ชื่อ กรุงเทพมหานคร (บางกอก)

เมืองท่า ชื่อ พระนคร สมุทรปราการ ชลบุรี จันทบุรี ภูเก็ต สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี

การทำมาหากิน การเพาะปลูก (ปลูกกันทั่วไปพื้นที่ปลูกกันมากคือในแถบภาคกลางและภาคตะวันออก) การขุดแร่ (ทำกันมากในภาคใต้) การทำน้ำไม้ (ทำกันมากในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้) และการจับปลา (ทำในแถบฝั่งทะเลตะวันออกและตะวันตกของประเทศสยาม) เป็นการอาชีพที่สำคัญของพลเมืองในประเทศสยาม สิ่งสำคัญที่สุดคือการทำนาข้าว ในประเทศสยามทำนาได้ปีละหลายๆ ครั้ง

สินค้าสำคัญ สินค้าสำคัญของประเทศสยามที่ขึ้นชื่อดังต่อไปนี้

ข้าว ข้าวปลูกมากในภาคกลางและภาคตะวันออกของสยาม เช่น มณฑลกรุงเทพฯ มณฑลปราจีน มณฑลอยุธยา และมณฑลราชบุรี เป็นต้น

ไม้สัก มีมากในมณฑลพม่า และมณฑลพิษณุโลก

มะพร้าว มีมากในมณฑลภาคใต้และแถบฝั่งทะเลตะวันออก

แร่ดีบุก มีมากในภาคใต้ เช่นในมณฑลภูเก็ต และมณฑลนครศรีธรรมราช เป็นต้น

พริกไทย มีมากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตรังในมณฑลภูเก็ต

ยาสูบ มีมากในแถบมณฑลพม่า มณฑลราชบุรี มณฑลพิษณุโลก และมณฑลอุดร

นอกจากสินค้าเหล่านี้ยังมี ยางพารา ปลา ครั่ง และไม้เบญจพรรณ

สินค้าออก คือ ๑. ข้าว ส่งออกไปจำหน่ายที่ประเทศจีนฮ่องกง สิงคโปร์ อังกฤษ และเยอรมัน

๒. ตีนบก ส่งออกไปจำหน่ายที่มณฑล สหรัฐมະลายู และฮ่องกง
๓. ไม้สักและไม้อื่นๆ ส่งไปที่สหรัฐมະลายู ชะวา ฮ่องกง จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ประเทศบางประเทศในยุโรป และประเทศสหปาลีรัฐอเมริกา
๔. พริกไทย ส่งไปที่ สหรัฐมະลายู ชะวา ฮ่องกง และประเทศจีน
๕. ปลาเค็มต่างๆ ส่งไปที่ สหรัฐมະลายู ชะวา ฮ่องกง และประเทศจีน
๖. สุกร ส่งไปที่ประเทศจีน และพม่า
๗. โคกระบือ ส่งไปที่สหรัฐมະลายู และชะวา
๘. ควัว ส่งไปที่สหรัฐมະลายู อินเดีย ทวีปยุโรปและประเทศสหปาลีรัฐอเมริกา

ๆ ฯลฯ

- สินค้าเข้า ๑. ที่ส่งมาจากสิงคโปร์ มี เครื่องเทศ น้ำตาล น้ำมันมะพร้าว ช้าง ฝ้าย ฝ้ายขาว ตะกั่ว และผ้าดิบ
๒. ที่ส่งมาจากฮ่องกง มี ผลไม้กะป๋อง ปลาเค็ม แป้ง ชาเส้น ขามวน ทองคำใบ เครื่องทองเหลือง เสื้อยืด ร่มผ้าและร่มแพร
๓. ส่งมาจากประเทศจีน มี เครื่องถ้วยชา ไหม แพร ผลไม้ ร่มกระดาน กระดานฟาง ขลุ่ย เครื่องจักสานและสุราจีน
๔. ที่ส่งมาจากประเทศอังกฤษ มี ขนเมี่ยงกะป๋อง เหล้าวิสกี้ แร่ต่างๆ เหล็ก เครื่องจักร เครื่องเรือไฟ เครื่องทองแดง เครื่องนุ่งห่ม ขาวรักษาโรค เครื่องหนัง และหนังฟอก เครื่องขางและขางรด ฝ้าน้ำมัน
๕. ที่ส่งมาจากประเทศสหปาลีรัฐอเมริกา มี บุหรี่ เครื่องรถไฟ เครื่องยนตร์ น้ำมันหยอดเครื่องจักร เครื่องอาหารที่บรรจุกะป๋อง หมูแฮม และเครื่องไฟฟ้า
๖. ที่ส่งมาจากประเทศอินเดีย มี กะสอบ้าน พรหมน้ำมัน ฝ้ายลาย เครื่องกำมะพร้าว ฝืนดิบ เมล็ดพืช เครื่องเคลือบและอะลูมิเนียม
๗. ที่ส่งมาจากประเทศอิตาลี มี เครื่องศิลาต่างๆ หมวกต่างๆ และมักกาโรนี
๘. ที่ส่งมาจากประเทศฝรั่งเศส มี น้ำหอมต่างๆ เหล้าบรันดี เหล้าอุ้งต่างๆ และผ้า ลูกไม้

๘. ที่ส่งมาจากประเทศเยอรมัน มี เครื่องจักร เครื่องเหล็ก เครื่องที่ทำด้วยอะลูมิเนียม และบาร์กมาโรคต่างๆ

๑๐. ที่ส่งมาจากประเทศเดนมาร์ก มี เหล็กเบียร์ เนยแข็ง และเนยเหลว

๑๑. ที่ส่งมาจากประเทศสวีเดน มี นมกะป๋องและนาฬิกาต่างๆ

๑๒. ที่ส่งมาจากประเทศเบลเยียม มี เครื่องสังกะสี เครื่องแก้ว และเครื่องแต่งบ้านเรือนต่างๆ

๑๓. ที่ส่งมาจากเกาะต่างๆ ที่เป็นเมืองขึ้นของประเทศฮอลันดา มี น้ำมัน น้ำมันก๊าส และน้ำมันเบนซิน

๑๔. ที่ส่งมาจากประเทศญี่ปุ่น มี ถ่านหิน ไม้ขีดไฟ ตะเกียงต่างๆ เครื่องเล่นของเด็กต่างๆ ผ้า และเครื่องกำมะลอ

ประเทศจีน

การปกครอง เป็นประเทศเอกราช มีการปกครองอย่างประชาธิปไตย มี
ประธานาธิบดีเป็นหัวหน้าจัดการปกครองบ้านเมือง

เมืองหลวง คือกรุงนานกิง

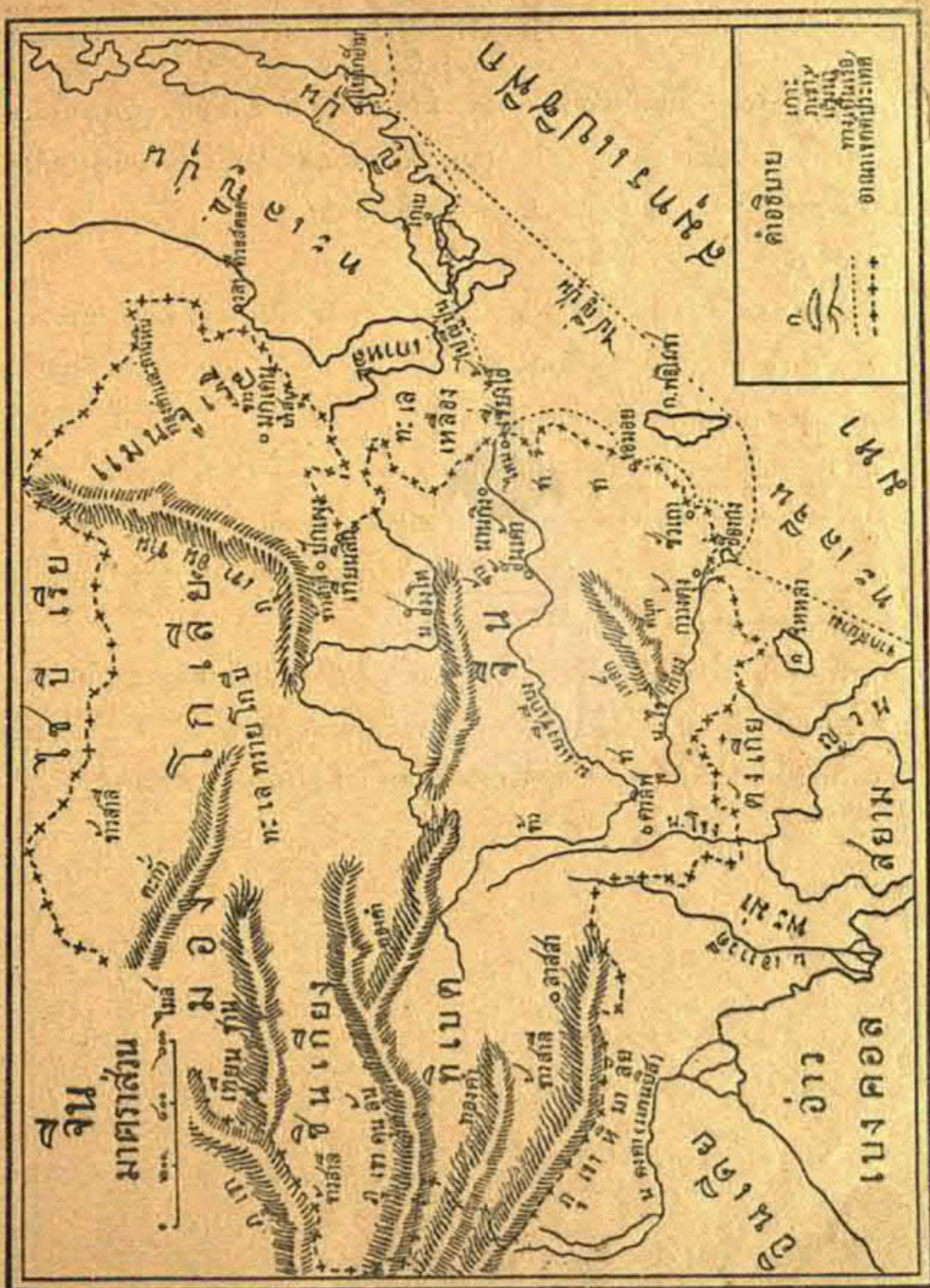
เมืองท่า คือเมืองเซี่ยงไฮ้ เมืองเทียนสิน เมืองกวางตุ้ง เมืองซัวเถา เมืองฟูเจา
เอมอย ฯลฯ

การทำมาหากิน การเพาะปลูกเป็นการอาชีพสำคัญของประเทศ มีการทำนา
ทำสวน ทำไร่ ปลูกใบชาและฝ้ายต่างๆ นอกจากนั้นยังทำการค้าขาย และหัตถกรรม
อีกด้วย

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม เครื่องถ้วยชาม เครื่องจักสาน ใบชา
ผลไม้ วนกระดาน กระดานฟาง รูป ทองคำใบ และสุราจีนต่างๆ

สินค้าของประเทศสยาม ที่ส่งไปขายยังประเทศจีน คือ ข้าว ไม้สัก ปลาเค็ม
หอยเมลงภู่ม้า หนังสัตว์และพริกไทย

การติดต่อ การไปมาติดต่อกันทางเรือมากที่สุด คืออยู่กรุงเทพฯ จะไปประเทศ
จีน ลงเรือที่กรุงเทพฯ ผ่านฮ่องกง จากฮ่องกงโดยสารเรือต่อไปยังเมืองกวางตุ้ง
ซัวเถา และ เอมอย ฯลฯ อันเป็นเมืองของประเทศจีน

ประเทศญี่ปุ่น

การปกครอง เป็นประเทศเอกราช มีโครงการจัดการแผ่นดินอย่างแบบประชาธิปไตย มีพระเจ้าแผ่นดินปกครอง มีอำนาจที่จะทำการอะไรได้ด้วยความเห็นของ
รัฐสภา ๒ สภา คือสภาชั้นขุนนาง และสภาชั้นราษฎร

เมืองหลวง ชื่อ กรุงโตเกียว

เมืองท่า ชื่อ เมืองโยโกฮามะ เมืองโกเบ เมืองโอซากะ และเมืองนาซากะ

การทำมาหากิน ราษฎรทำการเพาะปลูก การหาปลา นอกจากนี้ยังมีการขุด
ถ่านหิน และทำการหัตถกรรมอื่นๆ อีกมาก

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม คือ ถ่านหิน ไม้ขีดไฟ กระดาษ ตะเกียง
ต่างๆ เครื่องเล่นของเด็ก ผ้าต่างๆ และเครื่องของกำมะลอ

สินค้าของประเทศสยาม ที่ส่งออกไปขายยังประเทศญี่ปุ่น คือ ข้าว ไม้สัก ครั่ง
หนังสัตว์ และพริกไทย

การติดต่อ ติดต่อกับประเทศสยามโดยทางเรือ คือถ้าอยู่ประเทศสยามจะไปประเทศ
ญี่ปุ่น ลงเรือที่กรุงเทพฯ ผ่านฮ่องกง จากฮ่องกงไปถึงประเทศญี่ปุ่น หรือโดยสาร
รถไฟสายใต้ไปถึงสิงคโปร์ จากสิงคโปร์ลงเรือผ่านฮ่องกงดังกล่าวแล้วก็ได้

ประเทศอินเดีย

การปกครอง เป็นประเทศราชของอังกฤษ มีผู้สำเร็จราชการจัดการปกครองแผ่นดิน

เมืองหลวง ชื่อ เมืองเดลี

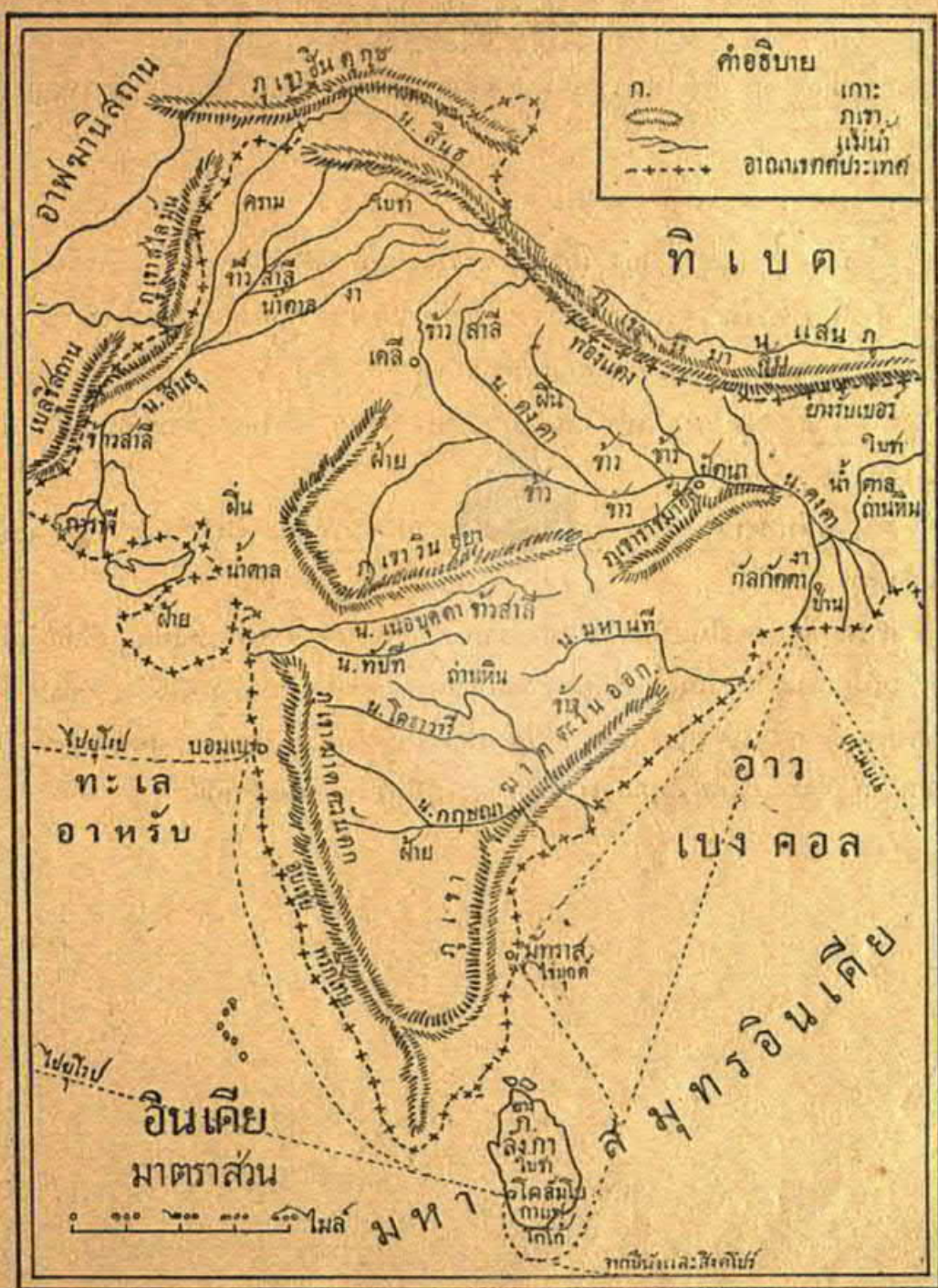
เมืองท่า เมืองกัลกัตตา เมืองมัทราส เมืองบอมเบ เมืองโคลัมโบ (อยู่ในเกาะลังกา) เมืองการจี

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูกมากที่สุด มีการปลูกใบชา ข้าว กาแฟ อปเชย ขาสูป ผ้าย ฝิ่น นอกจากนั้นยังทำการขุดแร่ การค้าขาย และหัตถกรรมอีกมาก

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม คือ เครื่องอะลูมิเนียม กะสอบ้าน พรมน้ำมัน เชือกถาบมะพร้าว ฝ้ายดอก ฝ้ายลาย ฝิ่นดิบ และเมล็ดพืชต่างๆ

สินค้าของประเทศสยาม ที่ส่งไปขายในอินเดีย คือ ข้าว ไม้สัก ครั่ง และพริกไทย

การติดต่อ ติดต่อกับประเทศสยามโดยทางเรือมากที่สุด คือถ้าเราอยู่กรุงเทพฯ จะไปประเทศอินเดีย โดยสารรถไฟสายใต้ไปลงเรือที่นั่น แล้วโดยสารเรือไปถึงประเทศอินเดีย หรือลงเรือที่กรุงเทพฯ ไปสิงคโปร์ จากสิงคโปร์ไปนั่น จากนั่นถึงอินเดีย

ประเทศพม่า

การปกครอง เป็นประเทศราชของอังกฤษ มีผู้สำเร็จราชการจัดการปกครองแผ่นดิน

เมืองหลวง ชื่อ เมืองมันตะเล

เมืองท่า ชื่อ เมืองย่างกุ้ง เมืองเมะลาเลิง เมืองทวาย

การทำมาหากิน พลเมืองทำการอาชีพทางการเพาะปลูกและทำการป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีการขุดแร่ และค้าขายอีกด้วย

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม คือ พลอย ผ้าไหม น้ำมันดิน เทียนไข มีดต่างๆ และเครื่องกำมะลอ

สินค้าของประเทศสยาม ที่ส่งไปขายประเทศพม่า คือ เงิน สุกร วัว ควาย และน้ำตาล

การติดต่อ การไปมากับประเทศสยาม ได้หลายทาง คือ ทางบก จากจังหวัดตากข้ามด่านแม่สอดไปถึงเมืองเมะตะมะแล้วลงเรือหรือโดยสารรถไฟไปยังย่างกุ้ง หรือจากจังหวัดอื่นๆ ในมณฑลพายัพข้ามไปยังประเทศพม่าก็มีหลายทาง หรือโดยสารรถไฟสายใต้ไปถึงบึง แล้วโดยสารเรือไปยังย่างกุ้งในประเทศพม่าก็ได้

ประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส

อินโดจีนของฝรั่งเศสมีประเทศเล็ก ๆ รวมกันอยู่ใน ความ ปกครองของประเทศ
ฝรั่งเศส มีผู้สำเร็จราชการซึ่งประเทศฝรั่งเศสแต่งตั้งมาจัดการปกครองประเทศนี้ ตั้ง
เมืองหลวงที่เมืองฮานอยในประเทศราชตั้งเกีย ประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศสตั้งอยู่ทาง
ทิศตะวันออกของประเทศสยาม ประเทศเล็ก ๆ ที่รวมกัน คือ

๑. ประเทศราชตั้งเกีย
๒. ประเทศราชญวน (ญวนเหนือ)
๒. ประเทศราชญวนใต้ (โคชินไชนา)
๔. ประเทศราชเขมร
๕. ประเทศราชลาว

ประเทศราชทั้ง ๕ นี้มีข้าหลวงฝรั่งเศสไปประจำทุก ๆ ประเทศเพื่อคอยกำกับการ
ปกครอง

๑ ประเทศราชตั้งเกีย

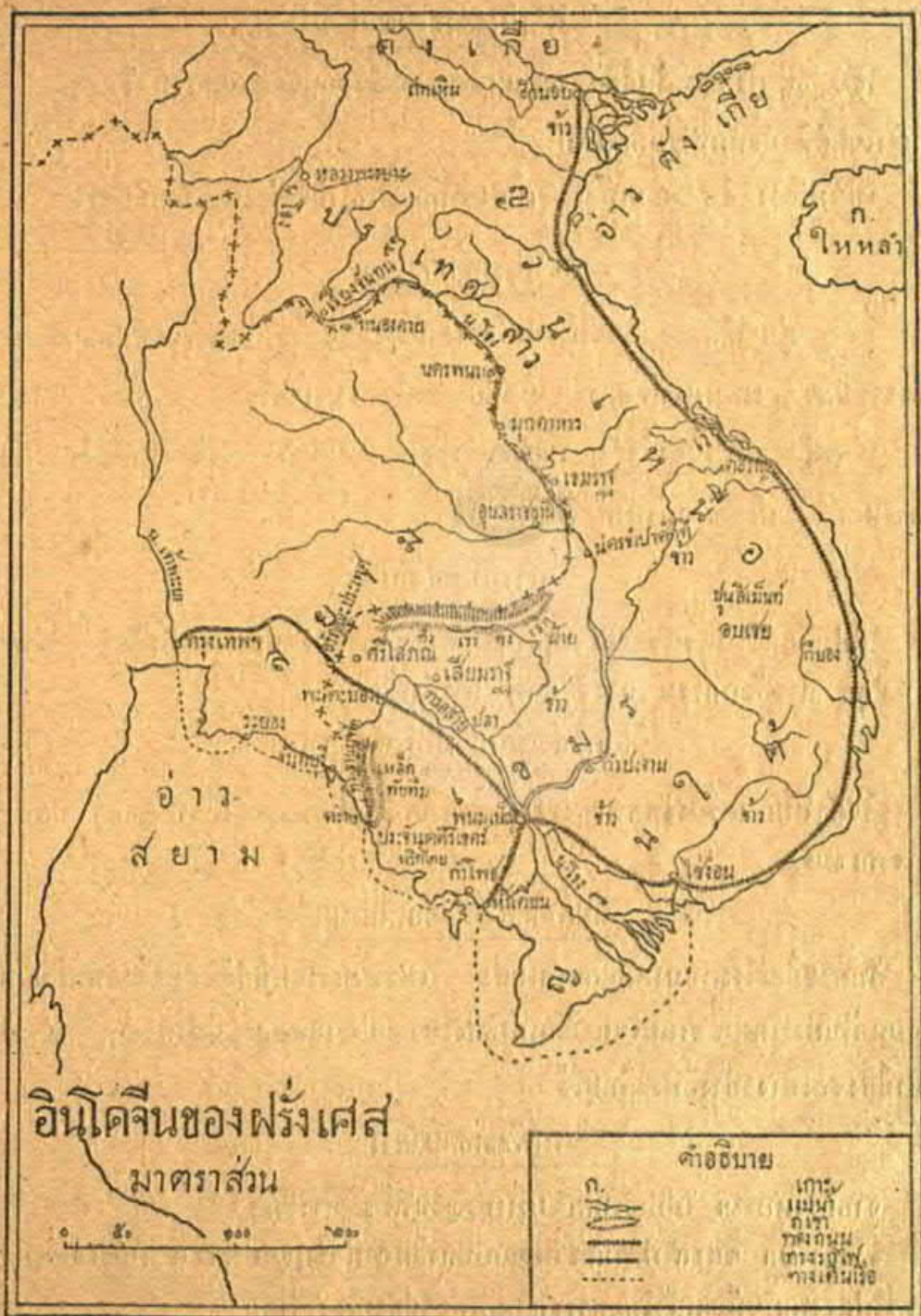
ที่ตั้ง อยู่ทางทิศเหนือที่สุดของประเทศอินโดจีน (ดูแผนที่)
เมืองหลวง ชื่อเมืองฮานอย, เมืองไฮฟองอยู่ทางปากน้ำของเมืองฮานอยเป็น
เมืองท่า

๒ ประเทศราชญวน

ที่ตั้ง ทางทิศใต้ของประเทศราชตั้งเกีย
เมืองหลวง ชื่อเมืองเว้ เมืองเตอรานู เป็น เมืองท่า

๓ ประเทศราชญวนใต้ (โคชินไชนา)

ที่ตั้ง ทางส่วนใต้ที่สุดของประเทศอินโดจีน
เมืองหลวง ชื่อไซ่ง่อนและเป็นเมืองท่าด้วย

๔ ประเทศราชเขมร

ที่ตั้ง อยู่ทางทิศตะวันตกของญวนและทางตะวันออกของมณฑลปรวจันบุรี มี
อาณาเขตติดต่อกับประเทศสยาม
เมืองหลวง ชื่อ พนมเปญ เมืองฮาเตียนและเมืองกำโพซเป็นเมืองท่า

๕ ประเทศราชลาว

ที่ตั้ง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสยามอาณาเขตติดต่อกับมณฑล
นครราชสีมา และมณฑลอุดร มีแม่น้ำโขงกั้นอาณาเขต
เมืองหลวงและเมืองสำคัญ เมืองหลวงชื่อหลวงพระบาง เมืองสำคัญคือ เมือง
เวียงจันทน์, เมืองนครจำปาศักดิ์

การทำมาหากิน

ในประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศสพลเมืองทำมาหากินตามประเภทดังนี้คือ ทำการ
เพาะปลูก การหัตถกรรม การจับปลา, การทำเมืองแร่

สินค้าที่ส่งเข้ามาในประเทศสยาม

คือผ้าไหม เครื่องจักสาน งาช้าง อบเชย ปูนซีเมนต์, (มาจากญวน) ปลาบ่าง
(มาจากเขมร)

สินค้าที่สยามส่งออกไปขาย

ไม่ค่อยมีอะไรมากมายนอกจากเกลือ เพราะประเทศนี้มีพืชผลคล้ายกับประเทศ
สยามแต่ในประเทศลาวและเขมรมีสินค้าที่ส่งไปจากประเทศสยามมีผ้าต่างๆ ส่วนใน
เขมรมีสิ่งของบางอย่างที่พระภิกษุใช้

การติดต่อกับสยาม

จากกรุงเทพ ฯ ไปประเทศเขมรและญวนได้ ๒ ทาง คือ

๑. ทางบก ขึ้นรถไฟสายตะวันออกไปลงที่สถานีอิรัญญะประเทศ แล้วโดยสารรถ
ยนต์ไปกรุงพนมเปญแล้วโดยสารรถยนต์ต่อไปยังเมืองไซ่ง่อน

๒. ทางเรือ ลงเรือที่กรุงเทพฯ มีเรือเดินไปไซ่ง่อนประจำอยู่เสมอ ส่วนทางบก
อาจไปจากมณฑลนครราชสีมาและมณฑลอุดรข้ามไปในประเทศลาวได้

ประเทศมะลายูของอังกฤษ

การปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. จัดการปกครองอย่างของอังกฤษแท้ ได้แก่ เกาะสิงคโปร์ เมืองมะละกา เกาะ
บีนังและบริเวณที่ใกล้เคียง
๒. จัดอย่างสหรัฐ คือ รวม แคว้น หัว เมือง ประเทศราชในแหลม มะลายู ต่าง แคว้น
มีเจ้าประเทศราชปกครอง แล้วรวมการปกครองส่วนใหญ่เป็นรัฐบาลอีกแห่ง
หนึ่ง ได้แก่ แคว้นบิระ แคว้นสลังงอ, แคว้นนครีเสมบิลัน และแคว้นปาหัง
(ดูแผนที่) ทุกๆ แคว้นมีข้าหลวงของอังกฤษไปกำกับเป็นที่ปรึกษา
๓. แคว้นแยกการปกครองต่างหากจากแคว้นสหรัฐอย่างในข้อ ๒ คือ ต่างแคว้น
ต่างปกครองตนเอง แล้วมีข้าหลวงอังกฤษไปกำกับเป็นที่ปรึกษาทุกๆ แคว้นได้
แก่แคว้นเกดะห์ (ไทรบุรี), แคว้นยะโฮร์, แคว้นกลันตัน, แคว้นตรังกานูและ
เปอรลิส (ดูแผนที่)

รวมทั้ง ๓ ประเภทนี้เป็นประเทศราชของอังกฤษเรียกว่าบริติชมะลายา

เมืองหลวง ชื่อ สิงคโปร์

เมืองท่า สิงคโปร์, บีนัง, มะละกา และปอร์ตสเวตเตนแฮม

เมืองสำคัญในแหลม เมืองกัวลาลัมเปอร์, เมืองอีโปร์ โทเฝ็ง (หรือโทบิง) เมือง

เหล่านี้เป็นที่ชุมนุมการค้าขาย และเป็นที่พำนักนายห้างอาศัยอยู่มาก

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูกเช่นปลูก ยาง, มะพร้าว, สับปะรดและ
มันต่างๆ มีมาก นอกจากนี้ปลูกข้าวมีอยู่ในแคว้นเกดะห์และบิระคอนได้ ทำเหมืองแร่
เช่นแร่ดีบุกมีมากที่สุด นอกจากนี้ทำการค้าขาย

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม

โดยมากเป็นสินค้าที่ผ่านมาจากเมือง

สิงคโปร์และบีนัง, มีเครื่องเทศ น้ำตาลทราย, น้ำมันมะพร้าว

สินค้าที่สยามส่งออกไปขาย คือ ข้าว, ปลาเค็ม, ไม้สัก, หนังสัตว์, กล้วย,
เกลือ และโค กระบือ เป็นต้น

การติดต่อกับประเทศสยาม ไปได้ ๒ ทาง คือ

๑. ทางเรือ ลงเรือที่กรุงเทพฯ มีเรือเดินประจำอยู่ทุกสัปดาห์ เติมน้ำมัน
และคนโดยสาร ตามวันฝั่งตะวันตกของแหลมมะลายู จนถึงสิงคโปร์ และเดิน จาก
กรุงเทพฯ ไปถึงสิงคโปร์ที่เดียวกันนี้

๒. ทางรถไฟ จากกรุงเทพฯ ไปโดยรถไฟสายใต้ ผ่านป่าดงเบญจาร์ ถึงบึงฉลือ แล้ว
ต่อไปจนถึงสิงคโปร์ มีรถไฟเดินติดต่อกันอยู่ทุกสัปดาห์

ประเทศอาหรับ (อาระเบีย)

การปกครอง เป็นประเทศเอกราช มีพระเจ้าแผ่นดินปกครองอย่างราชาธิปไตย
แต่ก็ยังอยู่ในความปกครองของอังกฤษ

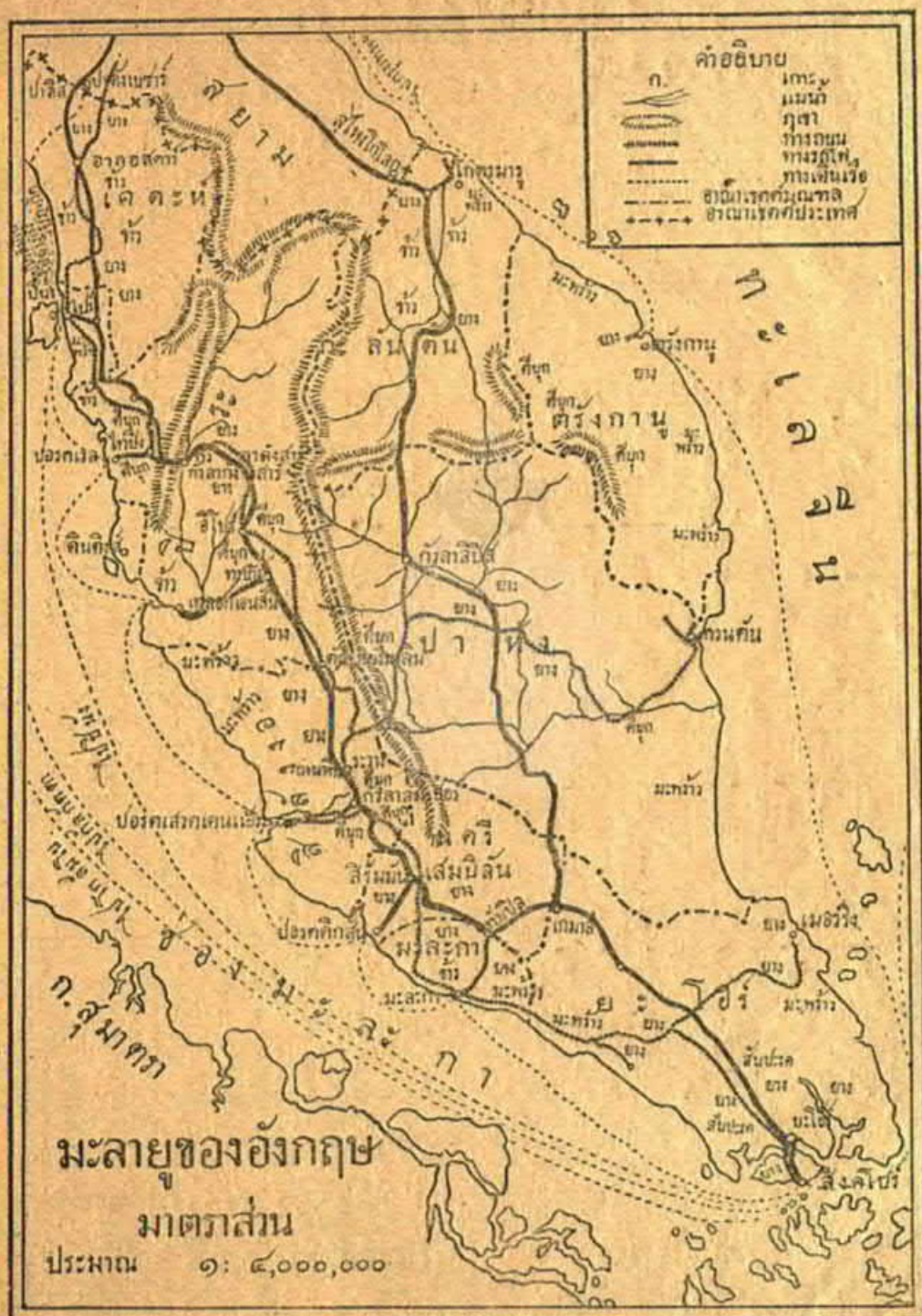
เมืองหลวง ชื่อ เมคคา

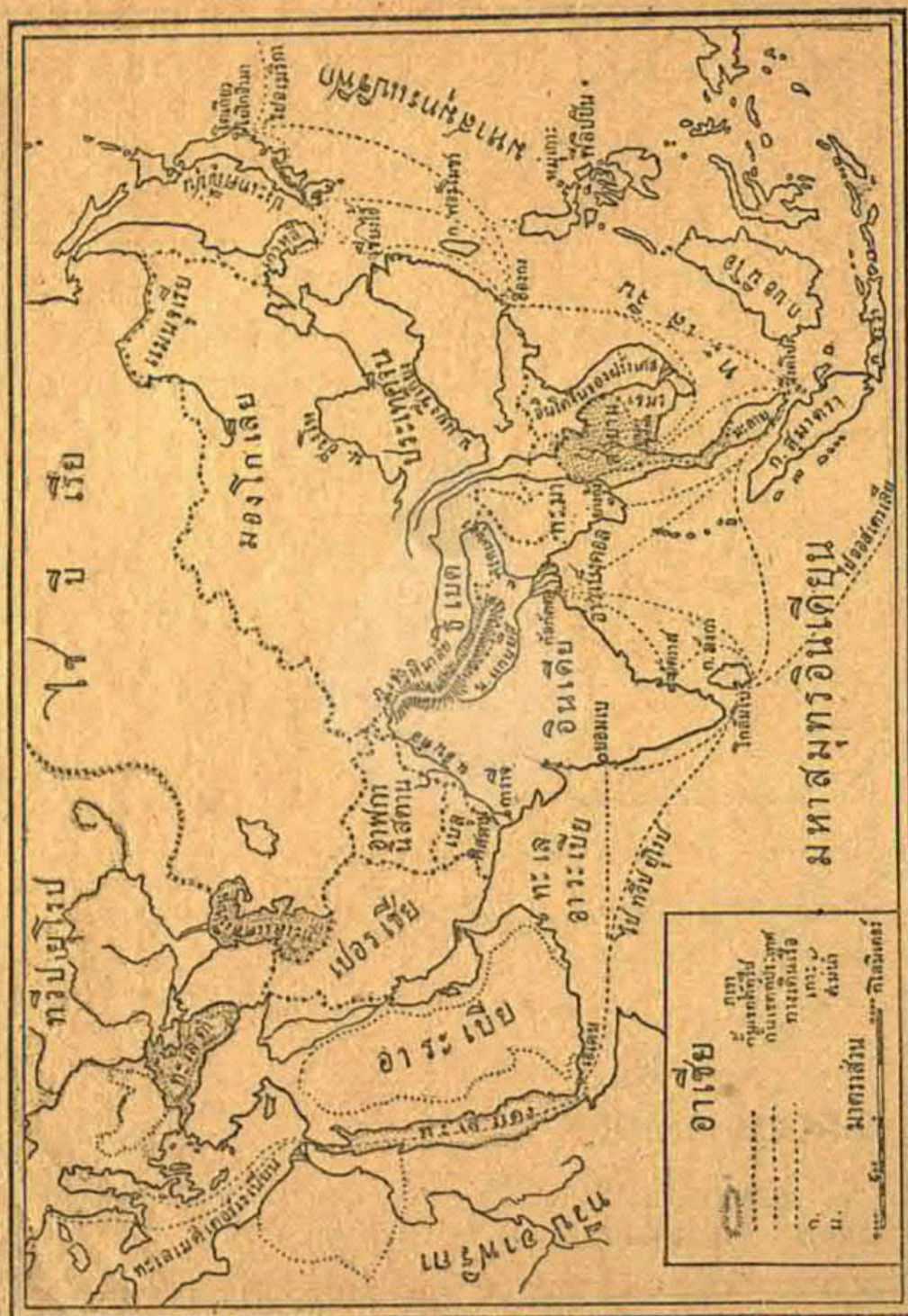
เมืองท่า ชื่อ เมืองจิตตา

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูกโดยมาก เช่น ปลูกข้าว กาแฟ
และผลไม้ต่างๆ

สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม มีผลอินทผลัม เป็นต้น

สินค้าของประเทศสยาม ที่ส่งเข้าไปขายในประเทศนี้ มีข้าว พริกไทย

ประเทศไซบีเรีย

การปกครอง เป็นประเทศราชของรัสเซีย มีผู้สำเร็จราชการจัดการปกครอง
แผ่นดิน

เมืองหลวง ชื่อ เมืองโตโบลสค์

เมืองท่า ชื่อ เมืองวลาดีวอสตอค

การทำมาหากิน พลเมืองทำการจับสัตว์น้ำ และเลี้ยงสัตว์โดยมาก นอก
จากนี้ยังมีการขุดแร่ และการเพาะปลูกข้าวสาลีบ้าง แต่ไม่สู้มากนัก
สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม มี เนย และนมวัว

ประเทศอิหร่าน (เปอร์เซีย)

การปกครอง เป็นประเทศเอกราช เดิมมีการปกครองอย่างพระมหากษัตริย์มี
อำนาจสิทธิ์ขาด แต่เดี๋ยวนี้พระเจ้าแผ่นดินจะต้องได้รับความยินยอมจากเสนาบดีสภา
ก่อน จึงจะทำการใดๆ ได้

เมืองหลวง ชื่อ กรุงเทหิราน

เมืองท่า ชื่อ เมืองบูเชียร์ เมืองกอมบรูน

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูก เช่น ข้าว ข้าวสาลี และผลไม้ต่างๆ
นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงไหมทำพรม และน้ำมันก๊าส
สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม มีพรม ผลไม้แห้ง และมรกต

ประเทศอาฟกานิสถาน

การปกครอง เป็นประเทศที่อยู่ในความดูแลของอังกฤษมีผู้สำเร็จราชการจัดการ
ปกครองแผ่นดิน

เมืองหลวง ชื่อ เมืองคาบูล

เมืองท่า ชื่อ เมืองแคนดฮาร์

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูกโดยมาก เช่น ปลูกองุ่น น้อยหน่า

ข้าว และข้าวโพด นอกจากรยังทำผ้าไหม ผ้าสักหลาด และพรม
สินค้าที่ส่งมาขายในประเทศสยาม มีผ้าไหม ผ้าสักหลาด และพรม

ประเทศเบลจิคัม

การปกครอง เป็นประเทศราชของอังกฤษ มีผู้สำเร็จราชการจัดการปกครอง
 แผ่นดิน

เมืองหลวง ชื่อ เมืองคัลเลต

เมืองท่า ชื่อ เมืองกวาดาร์

การทำมาหากิน พลเมืองทำการเพาะปลูกเหมือนกับประเทศอาฟกานิสถาน
สินค้าที่ส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม มี ผลไม้แห้งและพรม

การแบ่งอาณาเขตต์ปกครอง ของประเทศสยาม

พระราชอาณาจักรสยามแบ่งออกเป็นมณฑล ๑๐ มณฑล มณฑลกรุงเทพ ฯ
มีสมุหพระนครบาล เป็นหัวหน้า ส่วนมณฑลหัวเมืองนอกจากมณฑลกรุงเทพ ฯ
ทั้ง ๙ มณฑลนั้น มีสมุหเทศาภิบาล เป็นผู้สำเร็จราชการมณฑลละ ๑ คน มณฑล
หนึ่งๆ ก็แบ่งออกเป็นจังหวัดๆ มากบ้างน้อยบ้าง รวม ๖๘ จังหวัดด้วยกัน ซึ่งมีผู้ว่า
ราชการจังหวัดประจำทุกจังหวัด จังหวัดแบ่งออกเป็น อำเภอ ตำบล และ
หมู่บ้าน มีหัวหน้าประจำ เรียกว่า นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ
การที่แบ่งอาณาเขตต์ออกเป็นเช่นนี้ ก็เพื่อจะให้สะดวกและเหมาะแก่การ
ปกครองของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะดูแลกิจการได้ทั่วถึงตลอดทั่วพระราชอาณาจักร

มณฑลและจังหวัดต่างๆ

พระราชอาณาจักรสยามแบ่งออกเป็น ๑๐ มณฑล คือ

๑. มณฑลกรุงเทพ ฯ	๒. มณฑลพายัพ
๓. มณฑลอยุธยา	๔. มณฑลพิษณุโลก
๕. มณฑลปราจีน	๖. มณฑลนครราชสีมา
๗. มณฑลราชบุรี	๘. มณฑลอุดร
๙. มณฑลภูเก็ต	๑๐. มณฑลนครศรีธรรมราช

มณฑลกรุงเทพ ฯ แบ่งออกเป็น ๔ จังหวัด คือ

๑. กรุงเทพมหานคร (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. นครบุรี ๓. นนทบุรี

๔. สมุทรปราการ

มณฑลพายัพ แบ่งออกเป็น ๗ จังหวัด คือ

๑. เชียงใหม่ (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. ลำพูน ๓. เชียงราย ๔. แม่ฮ่องสอน
๕. แพร่ ๖. ลำปาง ๗. น่าน

มณฑลอยุธยา แบ่งออกเป็น ๘ จังหวัด คือ

๑. พระนครศรีอยุธยา (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. อ่างทอง ๓. ลพบุรี
๔. สระบุรี ๕. สิงห์บุรี ๖. ปทุมธานี ๗. นครสวรรค์ ๘. ชัยนาท ๙. อุทัยธานี

มณฑลพิษณุโลก แบ่งออกเป็น ๗ จังหวัด คือ

๑. พิษณุโลก (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. สวรรคโลก ๓. ตาก ๔. เพ็ชรบูรณ์
๕. พิจิตร ๖. อุตรดิตถ์ ๗. กำแพงเพชร

มณฑลปราจีน แบ่งออกเป็น ๗ จังหวัด คือ

๑. ฉะเชิงเทรา (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. ปราจีนบุรี ๓. นครนายก ๔. ชลบุรี
๕. จันทบุรี ๖. ระยอง ๗. ตราข.

มณฑลนครราชสีมา แบ่งออกเป็น ๘ จังหวัด คือ

๑. นครราชสีมา (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. ขัยภูมิ ๓. บุรีรัมย์ ๔. ร้อยเอ็ด
๕. มหาสารคาม ๖. อุบลราชธานี ๗. ขุขันธ์ ๘. สุรินทร์.

มณฑลราชบุรี แบ่งออกเป็น ๘ จังหวัด คือ

๑. ราชบุรี (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. กาญจนบุรี ๓. เพ็ชรบุรี ๔. สมุทรสงคราม
๕. ประจวบคีรีขันธ์ ๖. นครปฐม ๗. สุพรรณบุรี ๘. สมุทรสาคร.

มณฑลอุดร แบ่งออกเป็น ๖ จังหวัด คือ

๑. อุดรธานี (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. หนองคาย ๓. นครพนม
๔. ขอนแก่น ๕. เลย ๖. สกลนคร.

มณฑลภูเก็ต แบ่งออกเป็น ๕ จังหวัด คือ

๑. ภูเก็ต (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. ระนอง ๓. พังงา ๔. กระบี่ ๕. ตรัง.

มณฑลนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น ๕ จังหวัด คือ

๑. สงขลา (ที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑล) ๒. นครศรีธรรมราช ๓. พัทลุง ๔. สุราษฎร์ธานี
๕. ชุมพร ๖. สะตูล ๗. นราธิวาส ๘. ยะลา ๘. ปัตตานี.

รัฐบาลสยาม

โครงการจัดการปกครองของประเทศบ้านเมืองในสยามประเทศนี้ มีระเบียบการปกครองอย่างแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน อำนาจอิสระของประเทศนั้นอยู่แก่ปวงชนทั้งหลาย

บุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเป็นผู้ใช้อำนาจแทนราษฎร เพื่อนำมาซึ่งความเจริญได้ นั้น คือ

๑. พระมหากษัตริย์
๒. สภาผู้แทนราษฎร
๓. คณะรัฐมนตรี
๔. ศาล

พระมหากษัตริย์ เป็นประมุขของชาติ พระราชบัญญัติและกิจการสำคัญต่างๆ จะต้องกระทำในนามของพระมหากษัตริย์ เช่นพระราชบัญญัติ คำวินิจฉัยของศาล การตั้งถอดตำแหน่งรัฐมนตรี การให้สัตยาบันสัญญาทางพระราชไมตรี การประกาศสงคราม ฯลฯ แต่การกระทำใดๆ ของพระองค์จะต้องได้รับความยินยอม หรือคำแนะนำของสภาผู้แทนราษฎร จึงจะทำได้

อนึ่งผู้ที่จะเป็นพระมหากษัตริย์สืบต่อไปภายหน้า จะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่เรียกว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๑ และทั้งจะต้องได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรด้วย

สภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจออกพระราชบัญญัติทั้งหลายที่พระมหากษัตริย์ได้ประกาศให้ใช้แล้ว และมีอำนาจดูแลกิจการการของประเทศ ทั้งมีอำนาจถอดถอนรัฐมนตรีหรือพนักงานของรัฐบาลผู้หนึ่งผู้ใดก็ได้

พระมหากษัตริย์ทรงตั้งรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่าคณะรัฐมนตรี เพื่อช่วยเหลือพระองค์ในการที่จะบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยสมาชิกไม่น้อยกว่า ๑๕ นาย และอย่างมาก ๒๕ นาย

รัฐบาลแบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นแผนก เรียกว่า กระทรวง เวลาเมื่ออยู่ ๑ กระทรวง มีรัฐมนตรีว่าการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการทั้งปวงของ

กระทรวงนั้นๆ ซึ่งจะให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยกระทรวงละคน และมีปลัดทูตลงเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้นๆ บังคับกิจการอีกกระทรวงละคน

กระทรวงเหล่านี้ มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินต่างๆ กัน กล่าวโดยย่อ คือ

๑. กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่จัดการทหารบก ทหารเรือ และสะสมเรือรบ กับเครื่องอาวุธยุทธภัณฑ์ ไว้สำหรับป้องกันข้าศึกศัตรูภายนอกพระราชอาณาจักร ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และมีหน้าที่ทำแผนที่พระราชอาณาจักรสยาม และรักษาม้ามลายูทะเล กับประกาศการด้วย

กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการปกครอง รักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร และคอยระงับข้อพิพาท และการข่มเหงเบียดเบียนซึ่งกันและกันภายในพระราชอาณาจักร ทั้งจัดการป้องกัน รักษาโรคภัย และส่งเสริมการอนามัยของราษฎร

กระทรวงเศรษฐกิจ มีหน้าที่บริหารการเศรษฐกิจ คือจัดการออกโฉนดที่ดิน เรือกสวนไร่นา จัดการตรวจโลหธาตุภายในพื้นแผ่นดิน การบำรุงรักษาน้ำไม้ การรักษาสัตว์น้ำ และบำรุงการเพาะปลูก การทดน้ำให้แก่ชาวนา เพื่อให้ราษฎรรู้จักทำมาหากินได้ผลดี กับมีหน้าที่จัดการทำนุบำรุงการคมนาคม เช่นรถไฟ ถนนหนทาง ให้ราษฎรไปมาได้สะดวก จัดการไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ ให้ส่งข่าวสารติดต่อกันได้ทั่วพระราชอาณาจักร และมีหน้าที่เผยแผ่การพาณิชย์ เพื่อให้พลเมืองรู้จักวิชาการค้าขายเจริญยิ่งขึ้น

กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่บริหารการศาล คือ รักษาพระราชกำหนดกฎหมายแผ่นดิน และชำระความที่เกิดขึ้นในระหว่างราษฎรให้เป็นไปโดยยุติธรรม

กระทรวงพระคลัง มีหน้าที่บริหารการเงินแผ่นดิน คือ จัดการเก็บเงินภาษีอากร ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของรัฐบาล และเก็บรักษาเงินกับทรัพย์สินสมบัติของประเทศ ตลอดจนการเบิกเงินให้ใช้เป็นประโยชน์แก่ราชการทั้งปวง

กระทรวงธรรมการ มีหน้าที่จัดการบำรุงการศึกษา ศิลปวิทยาต่างๆ ของกุลบุตรและกุลธิดา ให้มีความรู้ทันเทียมกับนานาประเทศ และการที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

การกระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่บริหารการต่างประเทศ คือเป็นผู้แทน
รัฐบาลสยาม เพื่อจัดการและพูดจาโต้ตอบกิจการต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับการเมือง และ
การค้าขายกับรัฐบาลนานาประเทศ เช่น จัดการทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี การ
ทูต การกงสุล เป็นต้น

ส่วนราชการในพระราชสำนักนั้น มี ศาลว่าการพระราชวัง ฐานะเทียบได้ด้วย
กระทรวง มีผู้สำเร็จราชการพระราชวัง เป็นหัวหน้ารับผิดชอบโดยตรงต่อพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ศาลว่าการพระราชวังนี้ มีหน้าที่บริหารราชการ ในพระราชสำนัก คือ จัด
การต่างๆ ในพระราชสำนัก ซึ่งเกี่ยวเป็นส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น การพระคลังข้างที่ ราชพาหนะ ฯลฯ และจัดงาน
พระราชพิธีต่างๆ ด้วย

เจ้าหน้าที่ซึ่งกระทรวงส่งไปประจำ มณฑล จังหวัด และอำเภอ

กระทรวงมหาดไทย

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล

๑. สมุหเทศาภิบาล เป็นผู้สำเร็จราชการมณฑล สังกัดกระทรวงมหาดไทยมี
หน้าที่บังคับบัญชารับผิดชอบในทางปกครองเหนือบรรดาข้าราชการทั้งปวง ซึ่งกระทรวง
มหาดไทย หรือกรม ตั้งขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ตลอดทั่วมณฑลนั้น

๒. มหาดไทยมณฑล มีหน้าที่ช่วยเหลือกิจการราชการทั้งปวงและโต้ตอบสรรพหนังสือ
ราชการแผนกนั้นในกรมพะล้าพั้งตามจังหวัดต่าง ๆ ตลอดทั่วมณฑลนั้น (มีเป็นบาง
มณฑล)

๓. อัยการมณฑล มีหน้าที่จัดการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นตามจังหวัดตลอดทั่วมณฑล
นั้น และมีหน้าที่ปกครองอัยการจังหวัดด้วย

๔. สาธารณสุขมณฑล มีหน้าที่วางแผนในทางอนามัย การสาธารณสุข และ
การบำบัดโรค ทั้งเป็นผู้อำนวยการโอสถสภา และปกครองสาธารณสุขจังหวัดใน
มณฑลนั้นด้วย

๕. เสมียนตราดเขต มีหน้าที่รักษาพัสดุและแบบพิมพ์เกี่ยวกับการเงินค่าใช้สอย และการจร ซึ่งเป็นเงินที่แยกออกต่างหากจากคลังนั้น

๖. ผู้บังคับการตำรวจภูธร มีหน้าที่ปกครองตำรวจทั่วไปในมณฑลนั้น และรักษาความสงบเรียบร้อย คอยปราบปรามผู้กระทำความผิด

๗. เลขาธิการมณฑล มีหน้าที่คอยรับใช้ข้าราชการจากสมุหเทศาภิบาล รักษาราชการลับ และเป็นผู้ช่วยเหลือการงานในหน้าที่มหาดไทยมณฑล

๘. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด มีหน้าที่บังคับบัญชารับผิดชอบในทางปกครอง เหนือบรรดาข้าราชการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทย หรือกรมต่งขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ในจังหวัดนั้น

๒. ปลัดจังหวัด มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด

๓. อัยการจังหวัด มีหน้าที่ตรวจสอบงาน ซึ่งกรมการอำเภอได้ส่งมา และเป็นทนายแผ่นดินในคดีอาญาทั้งปวงและคดีแพ่งที่เกี่ยวกับรัฐบาล

๔. ผู้บังคับกองตำรวจภูธร มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และสืบจับผู้กระทำความผิดส่งให้อำเภอไต่สวน

๕. พระตำมระง มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองนักโทษในเรือนจำ และจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากฝีมือของนักโทษ

๖. สาธารณสุขจังหวัด มีหน้าที่วางแผนทางอนามัย การสาธารณสุข การสุขาภิบาล และการบำบัดโรคในท้องที่ตามจังหวัดนั้น

๗. ปลัดสุขาภิบาล ขึ้นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่ตรวจจัดการสุขาภิบาลให้แก่ประชาชนภายในเขตสุขา

๘. เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ

๑. นายอำเภอ มีหน้าที่ดูแลกิจการราชการทั้งปวงและทุกข์สุขของราษฎรในท้องที่อำเภอ นั้น และเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการทั่วไป

๒. ปลัดอำเภอ เป็นผู้ช่วยนายอำเภอ มีหน้าที่ไต่สวนคดี เก็บหนังสือสำคัญ

ต่างๆ และการตรวจตราในเรื่องทำสัญญาตราสิน ตลอดจนตัวรูปพรรณต่างๆ (ในอำเภอ
หนึ่งๆ มีปลัดอำเภออย่างน้อยสองนาย เว้นกว่าปลัดขวาและปลัดซ้าย)

กระทรวงกลาโหม

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล

๑. สำหรับมณฑลที่มีกองสัสดีภาคตั้งอยู่ เว้นกว่า สัสดีภาค มีหน้าที่เป็นผู้ช่วย
สมุหเทศาภิบาลแผนการราชการทหารในมณฑลที่ตนประจำอยู่ และปกครองตรวจตรา
การงานกองสัสดีจังหวัดที่อยู่ในภาคของตน กับรักษามัญชิตหารตลอดจนการเกณฑ์
ทหาร การระดมพล และการปลดโยกย้ายให้ถูกต้องตามประเภทนั้นๆ.

๒. สำหรับมณฑลที่ไม่มีกองสัสดีภาคตั้ง เว้นกว่า สัสดีจังหวัด คือให้สัสดีจังหวัด
ซึ่งอยู่^{๕๕}ที่^{๕๖}มณฑลนั้นเอง เป็นผู้ช่วยสมุหเทศาภิบาลที่ตนประจำอยู่ แต่คงมีหน้าที่
อย่างสัสดีจังหวัด

ข. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด เว้นกว่า สัสดีจังหวัด มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด
แผนการราชการทหารในจังหวัดที่ตนประจำอยู่ และรักษา ทะเบียนบัญชี ออกใบสำคัญ
ให้แก่ผู้เข้าบัญชีทหารแล้ว ตลอดจนการเกณฑ์ การระดม การโยกย้ายให้ถูกต้อง
ตามประเภทนั้นๆ

ค. เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ เว้นกว่า สัสดีอำเภอ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยนายอำเภอที่ตน
ประจำอยู่ในแผนการราชการทหาร และรักษาทะเบียนบัญชีผู้เข้าบัญชีทหารแล้วตลอด
จนการเกณฑ์พลเมืองเข้าประจำการ และการระดม

กระทรวงพระคลัง

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล

๑. สรรพากรมณฑล มีหน้าที่อำนวยความสะดวกเก็บเงินภาษีอากรต่างๆ และรักษาที่
หลวง^{๕๗}ที่^{๕๘}อยู่ในมณฑลนั้น และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในแผนกสุรายาฝิ่นด้วย

๒. ผู้กำกับคลังภาค มีหน้าที่อำนวยความสะดวก และการปกครองคลังจังหวัดใน
ภาคนั้นด้วย (มีเป็นบางมณฑล)

ข. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด

๑. สรรพากรจังหวัด มีหน้าที่อำนวยความสะดวกบัญชีอำเภอ ดำเนินการเก็บเงินค่าภาษีต่างๆ และรักษาที่หลวง

๒. คลังจังหวัด มีหน้าที่เก็บรักษาและเบิกจ่ายเงินในจังหวัดนั้น

๓. เจ้าพนักงานสุราขายฝิ่น มีหน้าที่จัดการจำหน่ายและตรวจสุราในจังหวัดนั้นๆ

ค. เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ เรียกว่า สมุหบัญชี มีหน้าที่เก็บภาษีอากรต่างๆ ซึ่งเป็นผลประโยชน์รายได้ในอำเภอนั้น

กระทรวงธรรมการ

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล เรียกว่า กรรมการมณฑล มีหน้าที่ปกครองธรรมการจังหวัด จัดการศึกษาของพลเมืองตลอดจนการลูกเสือ การอนุสฎาภาษาชาติ และเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ข. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด เรียกว่า กรรมการจังหวัด มีหน้าที่ปกครองธรรมการอำเภอ จัดการศึกษา กับหน้าที่เกี่ยวกับลูกเสือ และอนุสฎาภาษาชาติ ทั้งมีหน้าที่เกี่ยวกับพระศาสนาในจังหวัดนั้นๆ ด้วย

ค. เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ เรียกว่า กรรมการอำเภอ มีหน้าที่จัดการโรงเรียนประชาบาล บำรุงการศึกษาของกุลบุตรและกุลธิดาในอำเภอนั้นๆ

กระทรวงเกษมการ

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล

๑. เจ้าพนักงานที่ดินมณฑล มีหน้าที่ดูแลจัดการที่ดิน เรือกสวนไร่นา บำรุงเหมืองแร่ รักษาสัตว์น้ำ และการเพาะปลูก ภายในจังหวัดต่างๆ ตลอดทั่วมณฑลนั้น

๒. ผู้จัดการไปรษณีย์โทรเลขภาค มีหน้าที่ปกครองเจ้าพนักงานไปรษณีย์โทรเลขจังหวัด และจัดการดูแลกิจการไปรษณีย์โทรเลขในภาคนั้น

ข. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด

๑. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด มีหน้าที่ดูแล จัดการออกโฉนดรังวัดที่ดิน เรือกสวน ไร่นา บำรุงเหมืองแร่ รักษาสัตว์น้ำ และบำรุงการเพาะปลูกให้ได้ผลดีภายในท้องที่ของจังหวัดนั้น

๒. พนักงานไปรษณีย์โทรเลข มีหน้าที่จัดการไปรษณีย์โทรเลข ให้ส่งข่าวสารติดต่อกันได้โดยสะดวก ทั้งเป็นเจ้าหน้าที่รับร่ายจ่ายเงินขนาดเล็ก และอำนวยความสะดวกอันอื่นในจังหวัดนั้น

กระทรวงยุติธรรม

ก. เจ้าหน้าที่ประจำมณฑล เรียกว่า อธิบดีผู้พิพากษา มีหน้าที่รับผิดชอบในศาลมณฑลและศาลจังหวัด ที่ขึ้นอยู่กับมณฑลนั้น และมีผู้พิพากษาพอกรศาลมณฑลมีอำนาจพิจารณาคดีอาชญา และความแพ่งทั้งปวงได้ทุกบทกฎหมายในเขตมณฑลนั้น

ข. เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด เรียกว่า ผู้พิพากษา ตามปกติมีอย่างน้อย ๒ คน ในจังหวัดหนึ่งๆ มีหน้าที่พิจารณาคดีที่เป็นส่วนแพ่งและอาชญาบรรดาที่เกิดขึ้นในจังหวัดนั้น

เจ้าหน้าที่ประจำมณฑลตามท้องถิ่น

๑. สมุหเทศาภิบาล
๒. มหาดไทยมณฑล (มีบางมณฑล)
๓. เสมียนตรากรมมณฑล
๔. อัยการมณฑล
๕. สาธารณสุขมณฑล
๖. ผู้บังคับการตำรวจภูธร
๗. ผู้กำกับคลังภาค (มีบางมณฑล)
๘. สรรพากรมณฑล
๙. ขบวนการมณฑล
๑๐. เจ้าพนักงานที่ดินมณฑล
๑๑. สัสดีภาค (มีบางมณฑล)
๑๒. ผู้จัดการไปรษณีย์โทรเลขภาค (มีบางมณฑล)
๑๓. เลขาธิการมณฑล

- ๑๔. เจ้าพนักงานสุรายาฝิ่นมณฑล
- ๑๕. บำไม่ประจำภาค (มีบางมณฑล)
- ๑๖. อธิบดีผู้พิพากษา

เจ้าหน้าที่ประจำจังหวัดตามกณฑ์

- ๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด (ตำแหน่งนี้บางจังหวัดก็เปลี่ยนเรียกนามเป็นอย่างอื่นเพื่อให้เหมาะแก่ทางการ คือจังหวัดพระนคร และธนบุรีเรียกว่า ผู้รักษาราชการจังหวัด จังหวัดพระนครหรืออยุธยาเรียกว่า ผู้รักษาพระนคร และจังหวัดเชิงใหม่ ลำพูน ลำปาง น่าน เรียกว่า ปลัดมณฑลประจำจังหวัด)
- ๒. ปลัดจังหวัด (จังหวัดใดที่มีงานน้อยก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำแหน่งนี้ นายอำเภอซึ่งอยู่กับจังหวัดทำการแทน)
- ๓. อัยการจังหวัด
- ๔. ผู้บังคับกองตำรวจ
- ๕. พระตำมระง
- ๖. สาธารณสุขจังหวัด (บางจังหวัดก็เปลี่ยนเป็นมีแพทย์หลวงประจำท้องที่แต่คงทำหน้าที่เช่นเดียวกัน)
- ๗. สรรพากรจังหวัด (จังหวัดใดที่มีงานน้อยก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำแหน่งนี้ สุภมาศรากลางทำการแทน)
- ๘. คลังจังหวัด
- ๙. เจ้าพนักงานสุรายาฝิ่น
- ๑๐. กรรมการจังหวัด
- ๑๑. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด (เวลานี้ยังไม่มีทั่วทุกจังหวัดและบางจังหวัดก็เปลี่ยนเรียกนามว่า ราชโลหกิจบ้าง สัตว์แพทย์บ้าง แต่คงทำหน้าที่เช่นเดียวกัน)

๑๒. สถิติจังหวัด (เวลานี้ยังไม่มีทั่วทุกจังหวัด จังหวัดใดที่ไม่มีเกณฑ์
คนเป็นทหารก็ไม่มี)

๑๓. เข้าพนักงานไปรษณีย์โทรเลข

๑๔. ผู้พิพากษา

เจ้าหน้าที่ประจำอำเภอมีทางกันดังนี้

๑. นายอำเภอ (แต่บางอำเภอไม่มีการงานมาก และเพื่อให้เหมาะแก่
ทางการก็เปลี่ยนเรียกเป็น ผู้ว่าราชการอำเภอ ก็
อำเภอเบตง แม่สอด หนองโดน)

๒. ปลัดอำเภอ

๓. สมุหบัญชี

๔. กรรมการอำเภอ

๕. สถิติอำเภอ (อำเภอใดที่ไม่ได้เกณฑ์คนเป็นทหารก็ไม่มี)

๖. ผู้ตรวจสุราประจำอำเภอ

โบราณสถานและวัตถุที่สำคัญ

มณฑลต่างๆ

โบราณสถานและวัตถุที่สำคัญ ซึ่งมีอยู่ในประเทศสยามโดยมากเป็นบขณียสถาน
และวัตถุที่เกี่ยวกับการศาสนา โบราณสถานและวัตถุเหล่านี้บางอย่างได้ปรักหักพัง
และจมดินเสียเป็นอันมาก สิ่งที่สำคัญซึ่งยังมีปรากฏอยู่ในมณฑลต่างๆ ที่ควรทราบไว้
บ้างดังต่อไปนี้

๑. มณฑลกรุงเทพฯ

๑. พระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฏิมากร หรือคำสำคัญเรียกว่า พระแก้วมรกตสี่เขี้ยว
สูงประมาณ ๑ สอกเศษ ได้มาจากเมืองเวียงจันทน์ เดิวนั้นประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง จังหวัดพระนคร

๒. พระพุทธไสยาสน์ใหญ่ เป็นพระนอนยาว ๑ เส้น ๒ วาเศษ ประดิษฐาน
อยู่ในวัดพระเชตุพน จังหวัดพระนคร

๓. พระพุทธชินสีห์ เป็นพระพุทธรูปโบราณ เดิมอยู่จังหวัดพิษณุโลก แต่ได้
เชิญลงมาไว้ที่วัดบวรนิเวศ จังหวัดพระนคร

๔. บรมบรรพตหรือภูเขาทอง อยู่ที่วัดสระเกศ จังหวัดพระนคร ก่อด้วยอิฐปูน
บนยอดภูเขานี้มีพระเจดีย์ขงบรรจุพระเชี้ยวแก้วของพระพุทธเจ้า ถึงหน้าเทศกาลกลาง
เดือน ๑๒ มีการนมัสการพระเชี้ยวแก้วที่ภูเขาทองนี้ทุกปี

๕. พระบรมรูปหล่อทรงม้า เป็นพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
ตั้งไว้ท่ามกลางถนนพระลาน หน้าพระราชวังดุสิต จังหวัดพระนคร

๖. เสาชิงช้า เป็นสถานที่สำหรับทำพิธีพราหมณ์ประจำปีในเดือนนี้ จังหวัด
พระนคร

๗. พิพิธภัณฑสถาน เป็นที่รวบรวมของโบราณต่างๆ ตั้งอยู่ที่ใกล้ท้องสนามหลวง
จังหวัดพระนคร

๘. พระปรางค์วัดอรุณ สูงประมาณ ๑ เส้น ๑๓ วาเศษ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ฝั่งธนบุรี นับว่าสูงกว่าพระปรางค์อื่นๆ ในประเทศสยาม

๙. พระสมุทรเจดีย์ ตั้งอยู่ที่เกาะกลางน้ำ ต่อปากแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขต
จังหวัดสมุทรปราการ (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ ทรงสร้าง) ถึงเทศกาลกลาง
เดือน ๑๑ มีคนไปนมัสการทุกปี

๑๐. อนุสาวรีย์ทหารอาสา เป็นวัตถุที่สำคัญแห่งหนึ่ง อยู่ข้างสนามหลวง
ภายในอนุสาวรีย์นั้น บรรจุอุรุธทหารไทยที่วายชนม์ในคราวมหาสงคราม พ.ศ. ๒๔๖๐

๑๑. หอสมุดวชิราวุธ เป็นที่เก็บหนังสืออันเป็นตำราต่างๆไว้มาก ตั้งอยู่หน้า
วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนคร

๒. มณฑลอยุธยา

๑. วังจันทร์เกษม สร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่เดิมนั้นใช้เป็นที่ตั้งศาลารัฐบาลมณฑลอยุธยา

๒. พระราชวังโบราณ สร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตั้งอยู่ใกล้กับแม่น้ำลพบุรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายในพระราชวังมีสถานที่และวัตถุต่างๆ มาก เช่น

ก. พระมณฑปพิตร เป็นพระพุทธรูป หน้าตักกว้าง ๔ วาเศษ

ข. วัดพระศรีสรรเพชญ์ เป็นวัดอยู่ในเขตพระราชวังทำนองเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามในกรุงเทพฯ แต่เดิมนั้นปรักหักพังเกือบหมดแล้ว เพราะถูกพม่าเอาไฟเผาเมื่อครั้งเสียกรุงแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐

ค. นอกจากนั้นยังมีซากพระที่นั่ง และพลับพลาที่หักพังอีกมาก

๓. พระราชวังบางปะอิน สร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี อยู่ที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. พระพุทธรัตนตรียานก เป็นพระพุทธรูปใหญ่ สูงประมาณ ๘ วาเศษ อยู่ในวิหารวัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พระพุทธรูปองค์นี้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสร้างไว้)

๕. เจดีย์ศรีสุโขทัย ตั้งอยู่ในเขตที่ว่าการทหาร (ซึ่งเดิมที่ตรงนั้นเป็นวัดเรียกว่าวัดสบสวรรค์ ซึ่งเวลานี้ไม่มีปรากฏแล้ว) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงสร้างไว้คราวถวายพระเพลิงพระศพของสมเด็จพระสุริโยทัย พระอัครมเหสีของพระองค์

๖. พระปรางค์สามยอด สูงประมาณ ๑๕ วา สร้างขึ้นสมัยพุกขอมเป็นใหญ่ อยู่สันเนินริมทางรถไฟสายเหนือ ในจังหวัดลพบุรี

๓. พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระราชวังที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ สร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในจังหวัดลพบุรี

๔. พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก เป็นพระนอน ยาวประมาณ ๑๒ วา อยู่ในอำเภอป่าโมก ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดอ่างทอง

๕. รอยพระพุทธบาท เป็นรอยพระบาทจำลองของพระพุทธเจ้าปางลงไปในหิน อยู่บนไหล่เขา ที่เรียกว่าภูเขาพระพุทธบาทอยู่ในจังหวัดสระบุรี ถึงเทศกาลเดือน ๓-๔ มีคนไปประชุมกันนมัสการทุกปี

๑๐. พระพุทธฉายหรือพระฉาย เป็นรอยปางลงไปในหินอยู่บนหน้าผาแห่งหนึ่งในอำเภอปากเพรียว จังหวัดสระบุรี ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปชุมนุมนมัสการเสมอ

๑๑. วัดจอมคีรีนาคพรต เป็นวัดโบราณ อยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ตัวอุโบสถและวิหารตั้งอยู่บนเขา รามฐานนับถือกันมาก ถึงหน้าเทศกาลมีงานบิณฑังของไหว้พระทุกปี

๑๒. เจดีย์วัดพระมหาธาตุ เป็นปูชนียสถานสำคัญแห่งหนึ่ง อยู่ในจังหวัดชัยนาท

๓. มณฑลปราจีน

๑. พระพุทธไสย เป็นพระพุทธรูปองค์หนึ่ง อยู่ในวิหารวัดไสย จังหวัดฉะเชิงเทรา พลเมืองนับถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปชุมนุมนมัสการเสมอ

๒. กำแพงเมือง สร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เดี๋ยวนี้ถูกรื้อหักพังเสียเป็นบางส่วน ยังเหลือปรากฏอยู่บ้าง อยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. เมืองพระรถ เป็นโบราณสถานอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี แต่เดี๋ยวนี้ เป็นเมืองร้างเสียแล้ว มีผู้เคยขุดวัตถุโบราณจากสถานที่แห่งนี้ได้บ่อยๆ

๔. พระมหาธาตุ ก่อด้วยอิฐแผ่นใหญ่ๆ ประดิษฐานอยู่บนเนิน (ใกล้กำแพงเมืองพระรถ) ชาวเมืองเรียกว่าเนินพระธาตุ อยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในเวदान์เหลือเป็นโคกดินกลมรูปคล้ายฝ่ามือ ขอบบนไม่มีจุด สูงประมาณ ๓ วาเศษ

เป็นที่เคารพนับถือของราษฎร ถึงกลางเดือน ๖ ประชุมกันทำการสมโภช แห่
บ้องไฟจุดจรวดทุกปี

๕. เมืองถิ่บแล เป็นเมืองโบราณ อยู่ในตำบลดงละคร จังหวัดนครนายก
มีเทวสถานและสิ่งอื่นๆ ปรากฏอยู่ แต่ปรักหักพังเสียเกือบหมดแล้ว

๖. พระพุทธบาทจำลอง อยู่บนยอดเขานางบวช จังหวัดนครนายก ถึงหน้า
เทศกาลกลางเดือน ๕ มีคนไปประชุมนมัสการเสมอทุกปี

๗. พระฉาย เป็นรอยลงไปบนหิน อยู่หน้าหน้าผาเขาชะโงก อำเภอวังกะโจม
จังหวัดนครนายก

๘. กำแพงเมือง ก่อด้วยศิลาแลง ครึ่งสมัยพวกขอมเป็นใหญ่ อยู่ในจังหวัด
จันทบุรี แต่เดิมนั้นปรักหักพังและทำลายเสียบางส่วนแล้ว ยังคงมีปรากฏอยู่บ้าง

๙. เทวสถาน อยู่ในจังหวัดจันทบุรี สร้างครึ่งสมัยพวกขอมเป็นใหญ่

๑๐. ศิลารอยพระพุทธบาท อยู่บนยอดเขาพระพุทธบาท อำเภอมะขาม
จังหวัดจันทบุรี ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปนมัสการทุกปี

๑๑. บ๊อมและค่ายฝรั่งเศส สร้างเมื่อครั้งเข้ามาบีตจังหวัดจันทบุรี เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๓๖ อยู่ที่ตำบลหน้าเมือง จังหวัดจันทบุรี (เมื่อฝรั่งเศสถอนกองทหาร
ออกจากค่ายนี้แล้ว รัฐบาลสยามได้เคยใช้สถานที่นี้เป็นโรงทหารพรานครั้งหนึ่ง)

๔. มณฑลพายัพ

๑. พระธาตุ อยู่บนดอยสุเทพ เป็นปูชนียสถานอย่างหนึ่ง อยู่ในจังหวัด
เชียงใหม่ ถึงหน้าเทศกาลเดือน ๖ มีคนไปประชุมนมัสการมากทุกปี

๒. พระธาตุข่อยแอ่ เป็นพระเจดีย์ ๔ เหลี่ยม สูงประมาณ ๑๕ วา เป็นปูชนียสถาน
แห่งหนึ่ง อยู่บนเนินในจังหวัดแพร่ ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปนมัสการมากทุกปี

๓. วัดเจติย ๗ ยอด หรือที่เรียกว่าวัดโพธาราม เป็นวัดโบราณ สร้างขึ้น
เมื่อครั้งสมัยพม่าเป็นใหญ่ อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

๔. พระธาตุหริภุญชัย เป็นพระปรางค์สูงประมาณ ๑ เส้น เป็นปูชนียสถานแห่งหนึ่ง
อยู่ในจังหวัดลำพูน ถึงหน้าเทศกาลกลางเดือน ๖ มีคนไปประชุมนมัสการเสมอทุกปี

๕. พระพุทธสิหิงค์ เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ในวัดสิหิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ราษฎรโดยมากนับถือกันว่า เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์

๖. พระธาตุจอมทอง ประดิษฐานอยู่ในวัดจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ตามประเพณีกลางเดือน ๑ มีคนไปประชุมนมัสการ และสรงน้ำพระธาตุเสมอทุกปี

๕. มณฑลราชบุรี

๑. พระปฐมเจดีย์ เป็นพระเจดีย์องค์แรกที่สร้างขึ้นก่อด้วยอิฐปูน สูงประมาณ ๓ เส้นเศษ อยู่ในจังหวัดนครปฐม ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปประชุมนมัสการทุกปี

๒. พระประโทน เป็นพระปรารักษ์สร้างด้วยอิฐปูน อยู่ในจังหวัดนครปฐม

๓. รูปพระยาภังษี ตั้งอยู่ที่หน้ามุข หลังวิหารพระร่วงเป็นรูปยืนทำด้วยหิน สูงประมาณ ๑ วาเศษ อยู่ในจังหวัดนครปฐม

๔. รูปพระยาพาน ตั้งอยู่ที่หน้ามุขหลังวิหารพระเทศาสนารามจักร เป็นรูปยืนทำด้วยหิน สูงประมาณ ๑ วาเศษ อยู่ในจังหวัดนครปฐม

๕. วัดพระป่าเลไลยก์ อยู่ในอำเภอท่าพี่เลี้ยง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นปูชนียสถานแห่งหนึ่ง

๖. ดอนเจดีย์ พระเจดีย์นี้มีรูปสี่เหลี่ยมเป็นสี่เหลี่ยมด้านหนึ่งๆ ขาว ๑๐ วา ขนาดสูงทั้งที่ปรักหักพังแล้วเหลืออยู่วัดได้ ๖ วา สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นอนุสาวรีย์ที่หมายยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวร อยู่ที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

๗. พระแท่นดงรัง พระแท่นนี้เป็นแผ่นศิลาใหญ่เกลี้ยงเป็นที่ซึ่งพระพุทธเจ้านิพพาน จำลองมาจากประเทศอินเดีย ตั้งอยู่ในวิหารมีถนนจากสถานีบ้านโป่ง อยู่ในจังหวัดราชบุรี ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปทำสักการบูชามากทุกปี

๘. พระวามราชนิเวศน์ เป็นพระราชวังสร้างที่บันนัสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี

๙. พระปรารักษ์ สร้างตั้งแต่ครั้งพวกขอมเป็นใหญ่ อยู่วัดมหาธาตุจังหวัดเพชรบุรี

๑๐. กำแพงเมือง อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี สร้างแต่ครั้งพวกขอมเป็นใหญ่

๑๑. วัดกำแพงแลง เป็นเทวสถานโบราณของขอม สร้างแต่ครั้งพวกขอมเป็นใหญ่ อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี

๖. มณฑลพิษณุโลก

๑. พระพุทธชินราช เป็นพระพุทธรูปหล่อ หน้าตักกว้างประมาณ ๔ ศอก สร้างครั้งสมัยกรุงสุโขทัย ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ราษฎรนับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์

๒. เตาทุเรียง คือที่ทำเครื่องขามสังกะโลก อยู่ในอำเภอหาดเสี้ยว จังหวัดสวรรคโลก ได้ตั้งทำขึ้นครั้งแรก ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

๓. พระแท่นศิลาอาสน์ พระแท่นนี้ทำด้วยศิลาแลง ตั้งอยู่บนยอดเขา เป็นที่บรรทมของพระพุทธเจ้า จำต้องมาจากประเทศอินเดีย เป็นของเก่าที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปนมัสการมากทุกปี

๔. พระเจดีย์สถาน อยู่ที่วัดพระมหาธาตุ จังหวัดสวรรคโลก เป็นมหาเจดีย์สถานครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

๕. วัดจุฬามณี เป็นวัดโบราณอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก แต่เดิมนั้นปรักหักพังเสียเกือบหมดแล้ว ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปประชุมบิณฑองไหว้พระทุกปี

๖. พระมหาธาตุ เป็นเจดีย์สถาน สร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี อยู่ในจังหวัดสุโขทัย

๗. เทวสถาน อยู่ที่วัดเขาจันทร์ จังหวัดสวรรคโลก สร้างขึ้นครั้งสมัยพวกขอมเป็นใหญ่ในประเทศนั้น

๘. วัดโพธิ์ประทับช้าง เป็นวัดร้างอยู่ในจังหวัดพิจิตรสร้างขึ้นครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา (พระพุทธเจ้าเสด็จโปรดให้สร้างไว้เป็นที่ระลึกว่าพระองค์ได้ทรงประสูติที่ตำบลนี้)

๙. พระเจดีย์คู่ ตั้งอยู่บนเนิน ในจังหวัดตาก สร้างครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา (พระเจดีย์คู่นี้ เป็นของสมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถทรงสร้างไว้เมื่อครั้งตีเมืองเชียงใหม่ได้)

๑๐. พระมหาธาตุ อยู่บนดอยในจังหวัดตาก แต่ฐานถึงยอดสูงประมาณ ๑๕ วา เป็นวัดที่ทราบมานานนับถือมาก ถึงหน้าเทศกาลมีงานมีสักการทุกปี

๑๑. พระปรางค์ สร้างบนดอยในจังหวัดตาก สูงประมาณ ๑๐ วา เป็นวัดที่โบราณ สร้างครั้งกรุงสุโขทัย

๑๒. วัดเขาแก้ว เป็นวัดโบราณ อยู่ในจังหวัดตาก แต่เดิมนั้นปรักหักพังยังเห็นแต่ฐานเท่านั้น

๑๖. มณฑลอุดร

๑. พระธาตุเชิงชุม เป็นพระปรางค์ สร้างครั้งสมัยพุกขอมเป็นใหญ่ อยู่ที่จังหวัดสกลนคร

๒. พระธาตุพนม เป็นรูปพระเจดีย์ มีฐานเป็นสี่เหลี่ยมอยู่ในจังหวัดนครพนม ถึงหน้าเทศกาลมีคนไปนมัสการทุกปี

๓. พระธาตุศรีสองรัก มีรูปเป็นเจดีย์ แต่เดิมนั้นหักพังเสียเกือบหมดแล้ว อยู่ในจังหวัดเลย ชาวจังหวัดนี้นับถือมาก สร้างครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

๔. โบสถ์วัดห่อถ้อง อยู่ในจังหวัดหนองคาย

๕. มณฑปพระแก้วมรกต อยู่ในจังหวัดหนองคาย สมเด็จพระเจ้าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑) สร้างไว้สำหรับพักพระแก้วมรกต เมื่อคราวอัญเชิญมาจากเมืองเวียงจันทน์

๖. พระธาตุนาเวง เป็นปรางค์ก่อด้วยศิลาแลง ครั้งสมัยพุกขอมเป็นใหญ่ อยู่ในจังหวัดสกลนคร

๗. พระธาตุกุม เป็นเทวสถานซึ่งพุกขอมได้สร้างไว้สมัยพุกขอมเป็นใหญ่ อยู่ในจังหวัดสกลนคร

๑๗. มณฑลนครราชสีมา

๑. ปราสาทหินและปรางค์หิน สร้างตั้งแต่พุกขอมเป็นใหญ่ อยู่ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

๒. ปราสาทหิน เป็นโบราณวัตถุ อยู่ที่เขาพนมรุ้ง ในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

๓. พระปรางค์ ชาวเมืองเรียกว่ากู๋ ก่อด้วยศิลาแลง เป็นวัตถุโบราณ แต่ได้ปรักหักพังเสียไค้มาก อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

๙. มณฑลนครศรีธรรมราช

๑. พระบรมธาตุ เป็นพระเจดีย์ สูงประมาณ ๑ เส้น ๑๕ วา อยู่วัดพระมหาธาตุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. พระธาตุไชยา พระเจดีย์โบราณ เป็นโบราณสถานแห่งหนึ่งอยู่ในอำเภอเมืองไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. พระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นพระนอนยาวประมาณ ๕ วาอยู่บนไหล่เขา ที่วัดหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ตั้งอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๒๐๐ ฟุต สร้างขึ้นภายหลังสร้างพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชเล็กน้อย โดยพุทธศาสนิกชนชาวไทรบุรี

๔. สุเหร่ากาเซะ เป็นโบสถ์อิสลาม สร้างขึ้นพร้อมกับสร้างเมืองปัตตานี แต่ทำไม่สำเร็จจนตรบเท่าอยู่ทุกวันนี้ เพราะทำต่อคราวไรถูกอสณิบาลทุกคราว อยู่ในจังหวัดปัตตานี

๕. ที่หล่อบนใหญ่ (มีบนางพระยาด่านซ่งตั้งอยู่หน้ากระทรวงกลาโหมเป็นต้น) อยู่ใกล้กับสุเหร่าร้างกาเซะนั้นเอง

๖. สุสานอิสลาม เรียกว่ากูโบตาเบะอยู่ในตำบลจะบังติกอ อำเภอสะบารัง จังหวัดปัตตานี

๑๐. มณฑลภูเก็ต

๑. เขาโต๊ะเขะ อยู่ที่อำเภอทุ่งคา ชาวเมืองถือว่าเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์มาแต่กาลก่อน

๒. วัดฉลอง เป็นวัดสำคัญ มีรูปของพระครูที่เคยทำการต่อสู้พวกจีนกำเริบจนชนะ รามฎูเรการพนับถือมาก

๓ วัดพระนางสร้าง เป็นวัดที่เข้าใจกันว่าท้าวเทพกษัตรีได้สร้างไว้ ยังอยู่ที่อำเภอถลางในบัดนี้

๔ บ่อน้ำร้อน ที่จังหวัดระนองทางไปหาดส้มแป้นก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

๕ วัดสุวรรณคูหา อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เป็นวัดที่มีโบสถ์อยู่ในถ้ำ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จไปจาริกพระบรมนามาภิไธยไว้ และรัชกาลที่ ๕-๖ และเจ้าองค์อื่นๆ ก็เคยเสด็จไปทรงทอดพระเนตรกัน

เงินตราและธนบัตรของรัฐบาลสยาม

เงินตราเป็นวัตถุชนิดหนึ่ง ซึ่งสำหรับแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของซึ่งกันและกัน และการที่เราพากันเรียกว่า เงินตราก็เพราะรัฐบาลเอาเงินมาทำรูปเหรียญ แล้วยึดตราและเพื่อบริการป้องกันการซุกซังๆ เงิน รัฐบาลจึงทำจุกๆ ไว้โดยรอบของเหรียญ และเพื่อบริการป้องกันการทำเงินปลอมด้วย ตามที่พวกเราเห็นอยู่แล้วนั้น เงินตราของประเทศสยามที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้ มีชื่อและชนิดต่างกันเป็น ๓ อย่าง เรียกว่า เหรียญเงิน เหรียญทองขาว และ เหรียญทองแดง

๑. เหรียญเงิน ต่างกันเป็น ๓ อย่าง คือ

- ก) เหรียญชนิด ๑ บาท มีน้ำหนัก ๑๕ กรัม
- ข) เหรียญชนิดราคา ๕๐ สตางค์ มีน้ำหนัก ๗.๕ กรัม
- ค) เหรียญชนิดราคา ๒๕ สตางค์ มีน้ำหนัก ๓.๗๕ กรัม

๒. เหรียญทองขาว ต่างกันเป็น ๒ อย่าง คือ

- ก) เหรียญชนิดราคา ๑๐ สตางค์ มีน้ำหนัก ๓.๕ กรัม
- ข) เหรียญชนิด ๕ สตางค์ มีน้ำหนัก ๒ กรัม

๓. เหรียญทองแดง มีอย่างเดียวเรียกว่าเหรียญ ๑ สตางค์ มีน้ำหนัก ๕ กรัม

ชาตเงินได้ใช้เป็น เงิน นานมาหลายปีแล้ว ต่อมาเมื่อการค้าขายของโลกได้เจริญขึ้นทุกที่ๆ รัฐบาลสยามจึงเห็นว่า เหรียญเงิน ซึ่งทำด้วยเงินนั้นออกจะไม่สู้เหมาะสมแล้ว เพราะต้องใช้กันทีละมากๆ หนักเกินไป เหรียญเงินจึงกลายเป็นธนบัตรซึ่งเราใช้อยู่ทุกวันนี้ และทั้งรัฐบาลสยามก็ยอมรับรองว่า ธนบัตรเป็นเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายด้วยเหมือนกัน

ธนบัตรของรัฐบาลสยามซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ต่างกันเป็น ๖ ชนิด คือ

๑. ธนบัตรชนิดราคาหนึ่งบาท	(ประกาศใช้แต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘)
๒. ธนบัตรชนิดราคาห้าบาท	} (ประกาศใช้แต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘)
๓. ธนบัตรชนิดราคาสิบบาท	
๔. ธนบัตรชนิดราคายี่สิบบาท	
๕. ธนบัตรชนิดราคาร้อยบาท	
๖. ธนบัตรชนิดราคาพันบาท	(ประกาศใช้แต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๐)

มาตราเงินสยาม ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ คือ

- ๒๕ สตางค์ เป็น ๑ สลึง
 ๔ สลึง หรือ ๑๐๐ สตางค์ เป็น ๑ บาท
 ๔ บาท เป็น ๑ ตำลึง (ไม่มีตัวเงิน)
 ๒๐ ตำลึง หรือ ๘๐ บาท เป็น ๑ ชั่ง (ไม่มีตัวเงิน)

ธนาคาร

ธนาคาร คือสถานที่รับฝากเงินและให้ยืมเงิน ทั้งยอมให้แลกเปลี่ยนเงินตราชนิดต่างๆ ด้วย จึงนับว่าธนาคารเป็นสถานที่ทำความสะดวกแก่การเงิน และการค้าขายเป็นอันมาก

ธนาคารสำคัญในจังหวัดพระนครมี ๗ แห่ง คือ

๑. ธนาคารสยามกัมมาจล เป็นของชาติไทย ก่อตั้งวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ สำนักงานตั้งอยู่ริมกรมเจ้าท่า ตำบลตลาดน้อย
๒. ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ เป็นของชาติดังกล่าวยุโรป สำนักงานตั้งอยู่ที่ปากคลองขุดใหม่ อำเภอบางรัก

๓. ธนาคารชาเตอร์แบงก์ เป็นของชาติอังกฤษ สำนักงานตั้งอยู่ในนคร
โอเรียนเต็ลสโตร์ อำเภอบางรัก
๔. ธนาคารเมอร์เกิลไคส์ เป็นของชาติอังกฤษ สำนักงานตั้งอยู่ในนคร
กัปตันบซ ตำบลบางรัก
๕. ธนาคารอินโดจีน เป็นของชาติฝรั่งเศส สำนักงานตั้งอยู่ในนครโอเรียนเต็ล
สโตร์ ตำบลบางรัก
๖. ธนาคารกวางตุ้ง เป็นของชาติจีน สำนักงานตั้งอยู่ริมถนนเขาวราชเหนือ
สี่แยกราชวงศ์
๗. ธนาคารไซทงแบงกิง เป็นของชาติจีน สำนักงานถนนทรงวาด อำเภอ
สัมพันธวงศ์

คำถามลอบซ้อ

๑. แผนที่คืออะไร จงอธิบาย
๒. จงบอกเครื่องหมายแผนที่ ที่สำคัญมาสัก ๕ อย่าง เขียนรูปเครื่องหมาย
แสดงด้วย
๓. ประกาศคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร อธิบาย
๔. จงบอกวิธีดูนาฬิกามาพอเข้าใจ
๕. เวลา ๑๕ นาฬิกา กับ ๒ นาฬิกา ในวันเดียวกัน มีเวลาต่างกันเท่าไร
๖. ที่กล่าวกันว่าโลกกลมนั้น จงพิสูจน์มาให้เห็นสัก ๒ ข้อ
๗. จงเล่าถึงเหตุที่เกิด ภูเขา และ แม่น้ำ มาโดยแจ่มแจ้ง
๘. จงบอกชื่อแม่น้ำสายที่สำคัญที่สุดของประเทศสยาม และบอกด้วยว่าสำคัญอย่างไร
๙. จงบอกเมืองที่สำคัญของประเทศอินเดียมาสัก ๓ ชื่อ
๑๐. สินค้าสำคัญที่ประเทศจีนส่งเข้ามาขายในประเทศสยาม มีอะไรบ้าง บอกสินค้า
ที่จำเป็นมาสัก ๕ อย่าง
๑๑. สินค้าต่อไปนึ่งมาจากประเทศไหน เหล็ก น้ำหอม รถยนต์ น้ำมันก๊าส เครื่อง
เหล็กกล้า

๑๒. ประเทศญี่ปุ่น มีการปกครอง และทำการอาชีพอย่างไร จงบอกมา

๑๓. จงบอกข้อต่อไปนี้ว่าเป็นอย่างไร อยู่ในประเทศไหน

เคลลี โตเกียว ไช่ก๊วน สิงคโปร์ เม็กซิโก

๑๔. ประเทศใดบ้างที่ทำการเพาะปลูก และจับสัตว์น้ำมากที่สุด ในทวีปเอเชีย

๑๕. ในทวีปเอเชีย ประเทศใดบ้างที่อยู่ในความปกครองของประเทศอังกฤษ

๑๖. การทำมาหากินของประเทศญวนมีอะไรบ้าง จงเล่ามาตามที่ทราบ

๑๗. จงให้คำจำกัดความของคำต่อไปนี้

แหลม เกาะ ทะเลสาบ ภูเขา

๑๘. ในทวีปเอเชีย ประเทศใดบ้างที่เป็นประเทศเอกราช บอกมาให้ครบ

๑๙. ประเทศสยามแบ่งออกเป็นกี่มณฑล มณฑลใดบ้าง

๒๐. ใครเป็นสมุหเทศาภิบาล มณฑลต่อไปนี้

ราชบุรี นครศรีธรรมราช พินิจโลก พายัพ

๒๑. ประเทศสยาม แบ่งออกเป็นกี่กระทรวง กระทรวงอะไรบ้าง

๒๒. อะไรบ้างที่เป็นสินค้าสำคัญของประเทศสยาม ที่ส่งออกไปขายต่างประเทศ และขายกับประเทศใดบ้าง

๒๓. พืชเหล่านี้มีมากที่มณฑลไหน

พริกไทย ขาสอบ ข้าว ไม้ซวนสัก

๒๔. ในจังหวัดที่ท่านอยู่นี้ มีกี่อำเภอๆ อะไรบ้าง ใครเป็นนายอำเภอ บอกมาให้ครบทุกแห่ง

๒๕. เพราะเหตุไร ต้นของแม่น้ำจึงเล็กกว่าปากของแม่น้ำ

๒๖. มณฑลอยุธยา แบ่งเป็นกี่จังหวัด มีจังหวัดอะไรเป็นจังหวัดสำคัญของมณฑลนั้น

๒๗. จงบอกเมืองท่าของประเทศสยามมาสัก ๕ แห่ง และบอกด้วยว่าสำคัญอย่างไร

๒๘. กระทรวงเศรษฐกิจ กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร

๒๙. สิ่งต่อไปนี้อยู่ที่ไหน สำคัญอย่างไร. ศิลารอยพระพุทธรบาท พระพุทธรูปสังคายนี
พระธาตุหริภุญชัย พระปฐมเจดีย์

๓๐. เงินตรามีประโยชน์อย่างไร. มีกี่อย่าง อะไรบ้าง
๓๑. รัฐบาลสยามรับรองว่า ธนบัตรเป็นเงินตราชนิดใด ธนบัตรสยามมีกี่อย่าง
ราคาอย่างไรบ้าง
๓๒. ธนาการคืออะไร ธนาการสำคัญในจังหวัดพระนครมีกี่แห่ง บอกมาสัก ๓ ⁴ข้อ
๓๓. เงินตราที่รัฐบาลสยามเคยใช้มาแต่ก่อน มาสมัยนี้เหตุไรจึงไม่นิยมใช้ และได้ย่น
ใช้วัตถุอะไรแทน
๓๔. เมืองต่อไปนี้สำคัญอย่างไรบ้าง อยู่ในเขตจังหวัดใด
เมืองลี้บแล เมืองพระรถ
๓๕. ในจังหวัดลพบุรีมีอะไรที่สำคัญบ้าง จงบอกมาสัก ๒ แห่ง
๓๖. ธนาการคืออะไร มีไว้ทำไม สำคัญอย่างไร อธิบาย
๓๗. ⁴ข้อต่อไปนี้อยู่ที่ไหน สำคัญอย่างไร จงเลือกตอบมาสัก ๔ ⁴ข้อ
เตาทุเรียง พระบรมรูปทรงม้า เสาชิงช้า
พระปฐมเจดีย์ พระแท่นศิลาอาสน์ พระแก้วมรกต

หนังสือพิมพ์จำหน่ายอยู่แล้ว

๑. หัวข้อวิชาลูกเสือโท มีรูปมาก	เล่มละ ๒๕ สตางค์
๒. ,, ,, เอก ,, (แก้ไขตามวิธีใหม่)	,, ๔๐ ,,
๓. วิธีแต่งจดหมายและแบบฝึกหัด เล่ม ๑ สำหรับมัธยม ๑	,, ๓๕ ,,
๔. ,, ,, ,, เล่ม ๒ ,, ,, ๒	,, ๔๐ ,,
๕. ,, ,, ,, เล่ม ๓ ,, ,, ๓	,, ๔๐ ,,
๖. บัญชีและใบเสร็จ เล่ม ๑ สำหรับประถม ๓	,, ๒๕ ,,
๗. ,, ,, ,, เล่ม ๒ สำหรับมัธยม ๑	,, ๒๕ ,,
๘. ,, ,, ,, เล่ม ๓ ,, ,, ๒	,, ๒๕ ,,
๙. ,, ,, ,, เล่ม ๔ ,, ,, ๓	,, ๒๕ ,,
๑๐. ภูมิศาสตร์มณฑลกรุงเทพ ฯ	,, ๑๐๐ ,,
๑๑. ภูมิศาสตร์เบื้องต้น เล่ม ๑ (เมืองไทยขึ้นประถม ๒)	,, ๒๐ ,,
๑๒. แผนที่บริเวณกรุงเทพ ฯ	,, ๒๕ ,,
๑๓. ประมวลวิธีธุรกิจ	,, ๒๐๐ ,,
๑๔. วิชาการเรือนเบื้องต้น เล่ม ๑	,, ๑๕ ,,
๑๕. แบบแต่งไวยากรณ์อังกฤษ ม. ๑	,, ๓๐ ,,

หนังสือเหล่านี้มีประโยชน์จริง ๆ และแพร่หลายมาก เพราะเหมาะแก่ชั้นต่างๆ
 นี้จริง สมกาลสมสมัย สะดวกแก่การสอนการเรียน มีจำหน่ายส่งที่โรงพิมพ์อักษรนิติ
 อักษรนิติการและโรงพิมพ์ศรีหงส์ กับสั่งซื้อได้โดยตรงจาก นายถิต พรหมมาณพ
 เลขที่ ๔๔๘ ถนนบ้านตะนาว พระนคร

ค. 30

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

— ๗๕๐๕๓ —

ฉบับที่ ๗๕/๕๐๐

วันที่ ๖ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๖

หนังสือ แบบเรียนภูมิศาสตร์เบื้องต้น เล่ม ๒ ของนายกำน สภานนท์ ป.ม.
พิมพ์ครั้งที่ สอง จำนวน สองพัน ฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๖

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(ลงนาม) เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ใช้ให้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น)

และ ข้าพเจ้ามิให้นำไป อนุญาตให้ ไปพิมพ์ ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับ อนุญาต เช่น อื่นจาก